Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 118 (1368) ♦ Субота, 29 червня 1996 року ♦ Ціна договірна

КОНСТИТУЦІЮ УКРАЇНИ — ПРИЙНЯТО!

«Обніміться ж, брати мої...»

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Верховна Рада України в ніч із 27 на 28 червня прийняла Основний Закон України

Парламентська хроніка

Мить історії:

28.06.1996 року, 9 година 20 хвилин

Я почав писати ці рядки о 5-й ранку. Найдовша ніч українських парламентаріїв завершується. З нетерпінням /дивуюся з витримки більшості народних обранців!/ очікую тієї миті, коли Голова Верховної Ради Олександр Мороз привітає український народ і депутатів з прийняттям Конституції...

... Це було довге й тяжке, переповнене емоційних спалахів, сесійне засідання, яке почалося одного дня, а закінчилося наступного — вранці.

28 червня, 9 година 20 хвилин — ця мить назавжди залишиться в історії молодої Української держави: саме цієї миті 315 депутатів прийняли Основний Закон України.

(Закінчення на 2—3-й стор.).

НАСТАЄ НОВИЙ ЕТАП У ЖИТТІ НАШОГО НАРОДУ

З виступу Голови Верховної Ради України Олександра МОРОЗА на сесії Верховної Ради 28 червня 1996 року після прийняття Конституції України

Насамперед хочу подякувати всім, хто в цей визначальний момент зробив усе можливе для прийняття Основного Закону нашої держави.

Варто добрим словом згадати всіх учасників конституційного процесу, Конституційну комісію, яка стояла біля витоків нинішньої знаменної події. Особлива вдячність Тимчасовій спеціальній комісії та її голові — М. Д. Сироті за самовіддану, копітку, величезну роботу.

Я хотів би висловити щирі слова поваги і представникам фракцій, які працювали в Тимчасовій спеціальній комісії, і самим фракціям — тим, хто голосував «за», і тим, хто голосував «проти». Я хочу сказати, що кожен виступав, відстоюючи свою позицію, інтереси своїх виборців, а отже, і захищаючи інтереси суспільства і держави. І тому кожна позиція заслуговує найщирішої поваги.

Я хотів би, щоб усі це розуміли. Адже конституційну більшість голосів не могли здобути представники однієї політичної течії. І в тому сила Конституції, що вона створила прецедент єдності Верховної Ради. Я сподіваюся, що це буде тривалим конструктивним чинником у роботі Верховної Ради.

Хотів би подякувати всім громадянам України, підтримка яких і відповідальність перед якими додали нам сили. Думаю, всі ми вдячні і Президентові України за постійну, хоч, інколи, і оригінальну участь у конституційному процесі.

(Закінчення на 2-й стор.).

З виступу Президента України Леоніда Кучми

у Верховній Раді України 28 червня 1996 року після прийняття Конституції України

Шановні народні депутати, шановні друзі, дорогі співвітчизники!

Ця історична подія, яка відбулася в цьому історичному залі, посяде одне з головних місць у новітній історії держави України!

Я хотів би поздоровити і всіх вас, і весь український народ. Україна сьогодні відбулася! Від щирого серця, чесно вам кажу, хочу подякувати всім вам за велетенську працю, проведену протягом усього конституційного процесу. І хто б на якій стороні на всьому цьому шляху не стояв, остання подія показала: в критичний період ми достойні носити ім'я представників українського народу.

Я хочу перед вами вибачитись якоюсь мірою за те, що я, може, не зовсім коректно стимулював цей процес. Але, шановні друзі, ми достойно показали і довели не тільки собі, а й народу нашому і всьому світові, що ви маєте право і в подальшій своїй праці носити це ім'я, про яке я щойно сказав. Думаю, що з сьогоднішнього дня у жодної людини в країні не виникне більше ніяких сумнівів щодо дієздатності українського парламенту.

Ми напередодні п'ятої річниці незалежності України. Пропоную: депутатів першого скликання, хто зробив безцінний свій внесок у становлення України, і цей парламент, ще раз кажу: що незалежно від того, хто на якій стороні під час усієї своєї праці стояв, але сьогодні перемогла мудрість, — нагородити вищими нагородами України. Тож, низький вам уклін за мудрість, за волю, за те, що ми є! І хай вам усім щастить, попереду ще тяжкі часи, але я переконаний, якщо ми будемо разом, як сьогодні ми це довели, всі негаразди подолаємо. Щира вам подяка!

Телеграма в номер

Важко переоцінити значення для державності України прийняття Основного Закону. Вітаємо народ України з цією історичною подією і висловлюємо впевненість, що перша Конституція нашої незалежної держави допоможе стабілізувати економіку і покращити життя народу. Ми того варті.

Від імені металургів «Запоріжсталі»

Віталій САЦЬКИЙ, генеральний директор комбінату, народний депутат України попереднього скликання, академік, заслужений металург України, лауреат Державної премії України.

Мить історії:

28.06.1996 року, 9 година 20 хвилин

(Початок на 1-й стор.).

Ця доба, ця ніч, ця мить буде довго, а може, завжди, свідчити про вміння українського народу знаходити компроміс, хоч би як їх розділяло політичне протистояння. Гадаю, не варто зупинятися на нормах нової Конституції — її буде опубліковано. Переконаний, бракуватиме в газеті місця, щоб переповісти усю хроніку найдовшої парламентської ночі.

О, як важко входили депутати в роботу над Основним Законом. Перша стаття — і перша словесна сутичка; перше голосування — і перша невдача. Перерва. Однак дорогоцінний час згаяно. В кулуарах — різноманітні чутки про майбутнє звернення Президента до народу. Врешті Верховна Рада зі скрипом, гаряче полемізуючи, починає приймати конституційною більшістю статті Основного Закону.

О 21-й годині новий спалах емоцій — журналісти залишають балкон і спускаються до буфету ВР, де самотньо стоїть телевізор. Зачитують Указ Леоніда Кучми про референдум щодо нової Конституції.

Статті «сиплються», як з рогу достатку. Проте всі розуміють: головне — попереду. Камені спотикання — мова, символіка, Крим. І перший з них вдалося оминути успішно: Іван Попеску вніс пропозицію, яка з першого разу отримала конституційну більшість. Зажевріла надія до півночі прийняти Основний Закон.

Але... Об наступний камінь справді спіткнулися. Питання символіки постало таким бар'єром, що частина народних обранців поставила під сумнів здатність парламенту прийняти нову Конституцію. Цікаво, що в цій ситуації зійшлися позиції і членів КПУ, і Руху.

Час усе розставить на свої місця. І український народ низько вклониться не тільки тим, хто одразу й однозначно робив усе, щоб 28 червня стало святом українського народу, а й тим, хто зумів переступити через вказівки своїх «вождиків» і проголосував так, як велить совість.

Конституція є. Є країна. Є держава. І, напевне, симптоматично, що сталася ця визначна подія 28 червня зранку: саме тоді, коли розпочався новий трудовий день.

Я певен: прізвища тих, хто зробив усе, щоб нова Україна мала нову Конституцію, буде не сьогодні — через десять літ — викарбувано золотом на постаменті, що лишився від пам'ятника на майдані Незалежності, і кожен українець їх знатиме напам'ять.

Цікавий збіг: саме 28 червня Вікторові Мусіяці виповнилося 50, а Володимир Мухін також прийняв поздоровлення з днем народження.

З новим днем народження, моя Батьківщино!

Був ранок, і був день, і було свято. Свято єдності українського народу, свято його Духу.

Володимир КОРОЛЮК.

НАСТАЄ НОВИЙ ЕТАП У ЖИТТІ НАШОГО НАРОДУ

(Початок на 1-й стор.).

Слова подяки працівникам апарату Верховної Ради, які не одну ніч працювали так, як ми одну ніч працювали у сесійному залі. Вони готували всі матеріали, що були потрібні депутатам.

Я без перебільшення скажу: в ці дні в сесійному залі Верховної Ради творилася новітня історія нашої держави, яка віднині міцно стоятиме на підвалинах демократії і парламентаризму на основі власної Конституції.

Сьогодні доречно згадати наших видатних попередників, котрі були незримо присутні в сесійному залі. Цього року ми відзначаємо 130-ту річницю від дня народження Михайла Грушевського — Голови першого українського парламенту і першого Президента України, який заповів нам вчитися йти на компроміси, поступатися вузькополітичними інтересами заради загальнодержавних. І ми сьогодні у складній боротьбі, у складній дискусії повторили цей крок. Я думаю, що, можливо, ми тим самим зробили теж історичний крок до злагоди в суспільстві.

Усвідомлюючи свій обов'язок перед Україною, ми зуміли піднятися над міжпартійними й особистими пристрастями. й тому сьогоднішній день став, згадаймо слова Михайла Грушевського, святом загального єднання для нашого народу. А для нас — ще й незабутнім «чуттям єдиної родини», якого так довго не вистачало в цьому залі.

Певен, що віднині Верховна Рада, а тепер ми вже остаточно з повним правом промовляємо ці слова, ступила на новий щабель, продемонструвавши свої найкращі якості.

Та й взагалі перелом відбувся не тільки у Верховній Раді. Настає новий етап у житті нашої країни, коли нарешті ухвалено Конституцію нової, правової демократичної держави. Те, факт, що ми у справжніх, але все-таки демократичних, муках думки і слова прийняли історичний документ, стає підтвердженням цього.

Звичайно, рано робити остаточні оцінки, треба, щоб вгамувалися емоції, необхідно осмислити значення нинішнього моменту.

І сьогодні, скажімо, є люди задоволені, є люди переконані в тому, що так мало бути. А є ті, що сумніваються, не втішені. І добре, що в нас люди мають різні переконання. І добре, що вони мають здатність до сумніву, бо той, хто не сумнівається, часто робить помилки, робить прикрість для суспільства. Треба це враховувати. Уже сьогодні, попри все, ясно одне: попереду важка і невтомна праця. Отже, мало проголосити і, так би мовити, закріпити Коституцію. Набагато важче реалізувати всі наші задуми і прагнення. Саме на це спрямуємо наші зусилля в ім'я України, в ім'я прийдешніх поколінь, заради яких ми прийняли сьогодні Конституцію!

Я знаю, що нам доведеться ще багато працювати над вдосконаленням статей. І, можливо, це не просто буде робити, бо ми заклали дуже складні застереження проти змін до Конституції. Але, напевне, нам доведеться і законами дещо поправляти, і законодавство змінювати. А потрібно прийняти їх майже 50, причому терміново, не пізніш як за два роки. Все це — колосальна робота. Ми зможемо її виконати, бо ми — професіонали. Про це сьогодні можна сказати щиро, не боячись, що це буде перебільшенням. А гроші, виділені на референдум, нехай підуть на зарплату і на пенсію нашим громадянам.

Сьогодні в нас піднесений настрій — після доби доволі виснажливої праці. Цей день знаменний і тим, що Конституцію прийнято напередодні такого світлого свята — Дня молоді.

Я хотів би від вашого імені привітати з цим днем наших молодих людей, побажати нашій зміні успіхів і віри в те, що їхня перспектива буде краща, ніж нині їм відчувається.

Ми всі прекрасно розуміємо, що живемо у складний час. Але ми здолали важливу ділянку роботи. Я думаю, вона допомагатиме нам долати труднощі в усіх сферах нашого державного, суспільного, політичного, духовного, культурного життя.

Телеграми у номер

20-тисячний колектив комбінату висловлює надію, що Конституція України, прийнята Верховною Радою, надійно захищатиме інтереси людини праці. Вважаємо, що для розвитку нашої галузі потрібна політична та економічна стабільність у суспільстві, яка саме й ґрунтується на Основному Законі. Схвалюємо результати голосування і вважаємо, що тоді, як мільйонам громадян затримують виплату зарплати та пенсій, проведення референдуму щодо Конституції було б нерозумне витрачання коштів.

Колектив комбінату «Донецькшахтобуд».

***

Підприємці Рівного сердечно вітають Верховну Раду України, весь український народ з прийняттям Конституції України, за якою нам жити, розбудовувати свою незалежну державу, створювати щастя і достаток усім нашим людям.

Законодавча і виконавча влади знайшли врешті-решт порозуміння — і це додає оптимізму та надії. Ми зможемо жити цивілізовано, як інші народи, зможемо розв'язувати найскладніші питання, стати урівень з передовими державами світу.

Богдан ЛИМАР, голова ради підприємців Рівного.

***

Від імені багатотисячного трудового колективу НВО «Електроважмаш», одного з найбільших харківських заводів, я повинен сказати, що прийняття Конституції — велика, прекрасна подія. Віднині, як і всі цивілізовані люди, працюватимемо і житимемо за Конституцією. Адже неможливо будувати нове суспільство за законами минулої епохи.

Люди праці сподіваються, що Основний Закон у нас справді буде основним, а суспільство і держава розвиватимуться за його нормами. Робітникам потрібні робота, гідна винагорода за працю, законність і порядок у суспільстві.

Юрій ПАТОКА, генеральний директор НВО «Електроважмаш».

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про процедуру продовження розгляду проекту Конституції України у другому читанні

З метою прискорення розгляду проекту Конституції України і прийняття її Верховною Радою України до завершення п'ятої сесії Верховна Рада України **постановляє:**

1. Відповідно до частини третьої статті 3.2.3 та частини другої статті 6.6.3 Регламенту Верховної Ради України встановити таку процедуру продовження розгляду у другому читанні частин проекту Конституції України:

а) Погоджувальна рада депутатських фракцій і груп відповідно до частини третьої статті 6.6.3 Регламенту визначає нерозглянуті статті проекту або окремі їх частини, щодо яких є найбільше альтернативних пропозицій суб'єктів законодавчої ініціативи та які потребують додаткового узгодження, і вносить пропозицію про їх упереджуючий розгляд;

б) Верховна Рада України розглядає визначені Погоджувальною радою статті чи окремі їх частини в редакції, запропонованій Тимчасовою спеціальною комісією по доопрацюванню проекту Конституції України, та приймає щодо кожної статті або окремої частини статті рішення відповідно до Регламенту.

У разі відхилення пропозиції Комісії голосуються альтернативні поправки до цієї пропозиції. Якщо жодна з поправок не отримала необхідної для її прийняття кількості голосів депутатів, така стаття або окрема частина статті передається на розгляд Погоджувальної ради для формулювання узгодженої редакції її тексту з урахуванням поправок, що набрали найбільшу кількість голосів.

Узгоджені пропозиції Погоджувальної ради надаються Тимчасовій спеціальній комісії для опрацювання та внесення їх на розгляд Верховної Ради України;

в) якщо усі статті або окремі їх частини, що визначені Погоджувальною радою, прийняті Верховною Радою України, то інші статті відповідного розділу проекту Конституції приймаються одночасно більшістю голосів депутатів, передбаченою частиною другою статті 3.2.2 Регламенту;

г) статті проекту або їх частини в узгодженій редакції, запропонованій Тимчасовою спеціальною комісією, щодо яких не отримано необхідну кількість голосів народних депутатів, вважаються прийнятими, якщо після доопрацювання Тимчасовою спеціальною комісією при повторному другому читанні за ці статті або частини одночасно проголосувала більшість депутатів, зазначена в частині другій статті 3.2.2 Регламенту;

д) прийняття проекту Конституції України за результатами розгляду у другому читанні здійснюється більшістю голосів депутатів, зазначеною у частині другій статті 3.2.2 Регламенту.

2. Встановити, що на всеукраїнський референдум може бути винесений текст проекту Конституції України, доопрацьований Тимчасовою спеціальною комісією і прийнятий Верховною Радою України у другому читанні відповідно до вимог Регламенту з урахуванням зауважень і пропозицій Президента України, поданих в порядку узгодження зазначеного тексту проекту Конституції України згідно з частиною IV Конституційного Договору між Верховною Радою України та Президентом України.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ,
27 червня 1996 року.

Валентина ПИСАНСЬКА, «Голос України»

На захід через Польщу?

Лише два дні тривав візит Президента України Леоніда Кучми до Республіки Польщі, але за цей час підписано ряд важливих документів: Спільна декларація за підсумками переговорів президентів обох країн, міжурядові угоди щодо співробітництва у багатьох галузях. Президенти України і Польщі обговорили питання, пов'язані з розширенням НАТО.

Спільна декларація проголошує наміри обох країн будувати відносини на основі «стратегічного партнерства», розглядаючи двостороннє співробітництво як важливий фактор формування нової Європи. І в цьому зв'язку візит Леоніда Кучми до Республіки Польщі набуває набагато глибшого значення, ніж ті, що були досі.

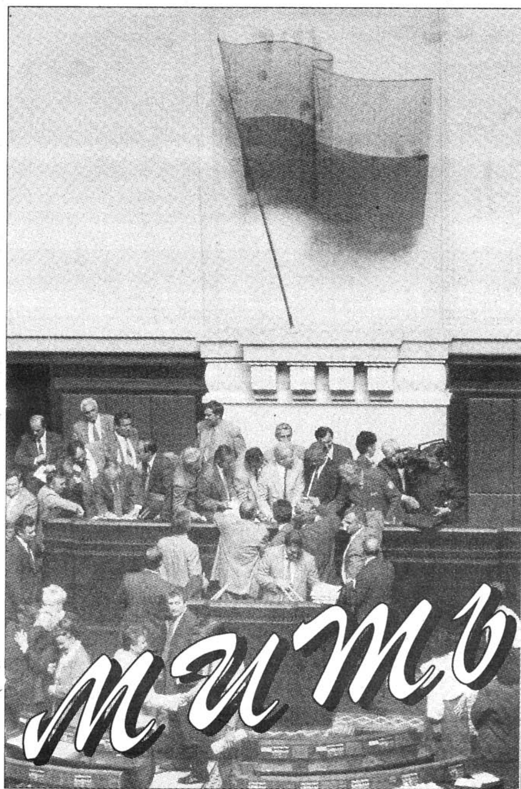
Безумовно, візит нашого Президента дасть новий імпульс економічному співробітництву, яке протягом останнього часу помітно понижувалося: торговий оборот між Україною і Польщею нині становить один мільярд доларів.

Проте спостерігачі відзначають не так економічні аспекти цього візиту, як те нове, на чому обидва президенти робили наголос і під час переговорів, і під час прес-конференції: на реалізації ідеї спільної Європи. І цікаво це тим, що Польща серед інших постсоціалістичних країн є наймовірнішим кандидатом на вступ до Північноатлантичного альянсу. Причому вона добивається вступу до НАТО на повних правах, у тому числі й у військову організацію блоку з усіма наслідками, що з цього випливають. Для України, яка добровільно позбулася ядерної зброї й оголосила про свій без'ядерний і позаблоковий статус, прагнення країн-сусідів стати членами Північноатлантичного альянсу досі не обіцяло нічого доброго. Більш того, на різних рівнях керівники нашої держави не стомлюються повторювати: НАТО, розширюючи сфери свого впливу і приймаючи до альянсу нових членів, залишає примару ворога, бо за його статутом на їхніх територіях можуть базуватися стратегічні ядерні сили чи озброєння, проти чого Україна категорично заперечує і всіма можливими способами буде цьому протидіяти.

А нині Леонід Кучма і Олександр Кваснєвський дійшли думки, що немає і не буде необхідності в розміщенні ядерної зброї на території країн Центральної і Східної Європи. Обидва вони з розумінням поставились до позицій сторін щодо розширення НАТО. Цього разу Леонід Кучма, як інформує «Інтерфакс-Україна», сказав уже щось нове: «Ми розглядаємо НАТО не як оборонний союз, а як механізм колективної безпеки, що об'єднує демократичні країни», підкресливши, що «не вбачає жодної загрози для України у зв'язку з розширенням НАТО».

Не менш цікаво і те, що обидва президенти під час переговорів розглядали процес розширення НАТО у зв'язку з подіями, які можуть розвинутися після виборів у Росії. І хоч, на думку Леоніда Кучми, там переможе демократія, але за будь-яких результатів виборів Росія змушена буде розвиватися, враховуючи нову розстановку сил, що склалася на європейському континенті.

Мить історії

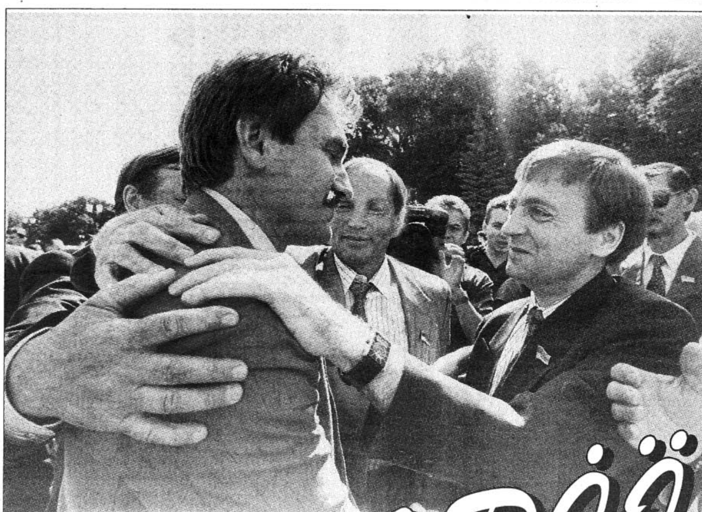

Фото Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА, «Голос України», Гліба ГАРАНИЧА (Укрінформ).

Юліана ШЕВЧУК, «Голос України»

Нові тарифи — уже не міфи

Прогноз тижня

З 1 ЛИПНЯ уряд планує чергове підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги. Якщо досі ми сплачували 60 відсотків їх реальної вартості, то з наступного місяця відшкодовуватимемо 80%. Отож, сума в розрахунковій книжці збільшиться в середньому в 1,5 раза.

На «круглому столі», організованому Федерацією профспілок України спільно з Українською асоціацією споживачів, з участю представників Мінсоцзахисту, Мінпраці, Мінекономіки, Антимонопольного комітету, Держжитлокомунгоспу та інших урядових установ, що мають безпосередній стосунок до ціноутворення в житлово-комунальній сфері, йшлося про те, що навряд чи потече «золотий струмочок» з кишень українських громадян до комунальників. За даними Федерації профспілок України, у травні нинішнього року кожний другий квартиронаймач не сплатив за житлово-комунальні послуги, 67% мають заборгованість за два місяці й більше. Загальна сума заборгованості досягла 64,5 трильйона карбованців.

Частина населення не в змозі вчасно оплачувати житлово-комунальні послуги через борги уряду з виплати зарплати, що сьогодні становлять 263,9 трильйона карбованців. З другого боку, на думку урядовців та комунальників, навіть платоспроможні громадяни не поспішають вчасно розраховуватися з державою, бо немає відповідальності за несплату. Зафіксовані також випадки надмірного використання електроенергії «пільговиками». Тож для таких категорій осіб планують ввести нормоване споживання електроенергії.

Водночас уряд має намір зберегти механізм виплати житлових субсидій. За словами заступника міністра з питань соціального захисту населення Миколи Нощенка, сьогодні нараховано субсидій 2600 тисячам сімей на суму 27,7 трильйона карбованців. Однак, на думку профспілок, виходячи з коштів, передбачених у бюджеті 1996 року на програму житлових субсидій, уряд не зможе їх виплатити всім. Уже нині за рівнем доходів 70% населення України має права на їх отримання.

Одночасно до 1 липня готується пакет постанов уряду про підвищення зарплат бюджетникам, пенсій, стипендій та інших виплат в середньому на 10—14%.

За словами заступника міністра економіки Віктора Кальника, альтернативи підвищенню тарифів на житлово-комунальні послуги немає. Це зумовлено світовими цінами на енергоносії.

Як вихід із ситуації, що склалася, учасники «круглого столу» запропонували законодавчо закріпити гарантії якості комунальних послуг.

Світлана ПИСАРЕНКО, Олександр КЛИМЕНКО (фото), «Голос України»

"В тобі щемить моя висока віра..."

Прем'єра тижня

Національна опера України давала прем'єру балету Гектора Берліоза «Фантастична симфонія». Яскраве, захоплююче дійство, висока життєдайна музика, духовний романтизм переповнюють почуттями. Публіка у захваті. Це — високе мистецтво! Молодість дихає від Гектора Берліоза, який написав фантастичну симфонію 160 років тому. Молодість перемагає, втілюється задум митця серцем і душею. Трупа перевершила себе. Ні, не тому так кажу, що педантичні критики не знайдуть якихось огріхів. Мабуть що. Та молоді, сповнені любові до театру, мистецтва юнаки й дівчата — артисти балету, музиканти, співаки — себе перевершили. Втім краще б не знати того, що вже більш як три місяці Національній не платять зарплату... А вони — танцюють, співають грають, живуть високим мистецтвом.

Вони плекають віру в те, що мистецтво і духовність, талант і молодість подолають злидні, розчарування, стереотипи, комплекси меншовартості... Цим мучився Леліо, і це він здолав. Цим мучився і творчий колектив, мріючи створити балет на основі «Фантастичної симфонії» Гектора Берліоза. Постановник народний артист України Анатолій Шекера розповів після прем'єри:

— «Фантастичну симфонію» вперше втілено як задум в цілісному вигляді. Цей твір має дві частини, друга — практично невідома. В цілісному вигляді в театрі цей твір практично ніхто не грав. Ми зробили це вперше. Ця музика лежала 160 років. Ми знали, що існує така партитура, але друкованого матеріалу не існувало в межах СНД. І от наш головний хормейстер Лев Венедиктов, перебуваючи в Німеччині, натрапив в одному антикварному магазині на цю партитуру. Він купив її за 300 марок. А все починалося з ідеї Олега Рябова, нині вже покійного (помер, причому, просто на репетиції), зробити виставу за твором Берліоза. Тому ми й присвячуємо прем'єру Олегу Михайловичу Рябову. Він був невтомний ініціатор втілення цієї ідеї в нашому театрі. Коли ніхто не вірив, що це може статися, він вірив. Десять років минуло. Багато робилося, щоб спектаклю не було. З різних причин. Але, очевидно, прийшов час. Бо Гектор Берліоз заявив програмний романтизм, як в літературі — Віктор Гюго, в живопису — Ежен Делакруа, в поезії — Теофіль Готьє. Це була плеяда, ціле покоління. Це був час крутого повороту історії.

Ми нині — так само. І тому Берліоз — наш найближчий сучасник. Бо сьогодні саме життя народжує романтизм. Людина прагне серед бруду, ворожості, невлаштованості, розвалу не втратити свою особистість, утримати в собі ідею прекрасного, повернути любов...

(Закінчення на 9-й стор.).

Сергій ВЛАД, журналіст

Се ля ві, силові, се ля ві, несилові

Феномен тижня

НЕ ВЧОРА помічено: якщо в Москві дощ, то за кілька днів потому чекай на дощ у Києві. Взаємопов'язаність катаклізмів у природі ніби запрошує звернути увагу на інший феномен — синхронність кроків держав близького зарубіжжя в напрямку розв'язання злободенних проблем, пов'язаних з економічними кризами, політичними колізіями, соціальними негараздами.

Феноменом цього тижня, безперечно, можна вважати намір керівництва Російської Федерації та України майже одночасно здійснити радикальну ротацію керівних ешелонів виконавчої влади. Цей феномен у зв'язку з президентськими виборами в РФ посіяв у багатьох росіян чимало ілюзій щодо приходу справедливішого, коаліційного уряду. Такого собі уряду народної злагоди, здатного задовольнити апетити безробітних і амбіції націонал-патріотів. Зрештою, це природне бажання електорату будь-якої держави. Для нас показово інше. Переміни і в російському, і в українському урядах, судячи з усього, не посіяли, а навпаки, розвіяли ілюзії українського народу у тому, що спасіння — в доброму дяді-чиновнику. Цьому сприяли усі народні депутати, які прагнули цього тижня прискорити конституційний процес, Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко, котрий розпочав наведення порядку зі скорочення штату і привілеїв управлінців, зрештою, мільйони трудящих, які, попри всі негаразди, не зупинили виробництво.

Навіть більше: якоюсь мірою нашому прозрінню сприяла і президентська виборча кампанія в Російській Федерації. Феноменально! Кадрові пересмикування силових міністрів, краплені рейтинги російських соціологічних служб, численні сміховинні трюки політичної реклами з кожним днем усе більше переконують українців, що хрін за редьку не солодший: очікувати на якісь позитивні зрушення в українсько-російських відносинах в найближчому майбутньому було б наївно. Ці переміни, проте, невідворотні, бо феномен синхронності багатьох кроків урядів та президентів передусім пояснюється спорідненістю соціально-політичних та економічних процесів у Росії та Україні. І чим швидше ми розберемося з власними економічними та політичними проблемами, тим швидше знайдемо спільну мову з великим сусідом. Безвідносно до того, за ким залишиться перемога на прийдешніх президентських виборах у Росії.

Алла РОМАНЧУК, «Голос України»

Перший тайм ми уже відіграли. Із втратами

Прощання тижня

Цього тижня строкаті лави вітчизняних мас-медіа поповнили півтори сотні дипломованих новобранців. Власне, усіх їх новобранцями назвати важко, адже 79 нинішніх випускників Інституту журналістики — так звані «заочники»— знайомі із своєю професією не з чуток.

Класичне студентське гасло «від сесії до сесії» вони трансформували у власне: «від запису до монтажу» або ж «від верстки до літучки» тощо. Саме у проміжках між ефірами, прес-конференціями, інтерв'ю, різноманітними чергуваннями «по номеру» і «в номер»їм вдавалося не лише вчасно потрапити на залік чи іспит, а ще й переконливо довести викладачеві, що назву предмета вони чують не вперше...

Шість років (довгих і водночас таких коротких!) їх вчили багатьох наук, які вони щодня намагалися використати у своїй журналістській практиці. Однак поєднувати теорію з практикою було не так уже й просто. «Сховайте свої дипломи і — працюйте», — порадив випускникам директор інституту Анатолій Москаленко, мабуть, усвідомлюючи, що розірваний ланцюг між двома журналістиками — академічною і «другою древньою» — навряд чи можливо з'єднати. Та й чи треба?

...Вони прощалися швидко і якось похапцем. Традиційним набором святкових фраз і побажань випроводжала альма-матер своїх старших дітей у дипломоване життя. Стільки їх, амбіційних і популярних, самовпевнених і просто талановитих, бачила вона за свої півстоліття. Багато чого траплялося у її стінах. От тільки хвилинного мовчання у пам'ять про загиблих однокурсників ошелешена була, здається, вперше.

Ідея тижня

Джерело на 150 трильйонів

Національний банк України має намір допустити іноземні банки до здійснення операцій на ринку державних цінних паперів, повідомив голова правління НБУ Віктор Ющенко.

На прес-конференції в Києві в понеділок він нагадав, що за п'ять місяців цього року до бюджету України надійшло 75,7 трлн. крб. від реалізації облігацій внутрішньої державної позики.

Він висловив думку, що участь іноземних банків в операціях з ОВДП дасть змогу в 1996 році покрити частину дефіциту бюджету України в розмірі 150 трлн. крб.

З маркою — пий, без марки — розбий

Попередження тижня

З 1 вересня нинішнього року всі алкогольні напої в Україні, що їх зберігають, реалізують або транспортують без марок акцизного збору, підлягають конфіскації.

Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» в прес-службі Кабінету міністрів, відповідно до постанови № 666 від 20 червня 1996 року, Міністерству фінансів спільно з Національним банком України доручено забезпечити до 1 серпня 1996 року виготовлення потрібної кількості марок акцизного збору. Отже, з 1 вересня обклеюванню марками в Україні підлягають усі спиртні напої як іноземного, так і вітчизняного виробництва.

Обов'язкове використання марок акцизного збору для імпортних спиртних напоїв і тютюнових виробів запроваджено з 1 січня 1996 року.

Акцизний збір постановою українського парламенту на натуральні виноградні вина встановлено в розмірі 0,13 екю за 1 літр, на шампанське відповідно — 0,3 і 1,0 екю, спирт етиловий — 3 і 5 екю (за літр 100% спирту), коньяки, бренді, горілку і спиртові настойки — 2,5 (за літр 100% спирту).

Повертаючись до надрукованого

***В** «ГОЛОСІ УКРАЇНИ» 30 березня цього року було опубліковано статтю «Повірити «Градобанкові» чи сунути голову в зашморг?» Її автор — оглядач «ГУ» змалював непривабливу картину взаємовідносин банку та рибопромислового виробничого орендного підприємства «Антарктика». Основна увага була приділена невиконанню «Градобанком» кредитної угоди з «Антарктикою», внаслідок чого під загрозою зриву опинився не лише вихід на промисел найбільшої у світі рибопромислової бази «Восток», а й поставки рибної продукції на замовлення у держрезерв та Міністерству оборони України. Окрім того, такі дії банку завдали значних матеріальних та моральних збитків орендному підприємству. Тому Південно-Українська транспортна прокуратура, яка здійснює нагляд за дотриманням законності та дбає передусім про державні інтереси, звернулася з позовом до Вищого арбітражного суду України про стягнення з акціонерного товариства «Градобанк» на користь «Антарктики» збитків, завданих невиконанням кредитної угоди та пені за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. Колегія Вищого арбітражного суду України задовольнила позов частково. Однак керівництво АТ «Градобанк», не погодившися з таким рішенням, 5 березня ц. р. звернулося із заявою про перегляд справи у порядку нагляду, що її наглядова колегія Вищого арбітражного суду України задовольнила. Про подальший перебіг подій та їх дійових осіб — наступна стаття. Адже в попередній статті редакція вказувала на те, що повернеться до цього непересічного і багато в чому симпатичного конфлікту між банком та виробниками.*

Василь ТУГЛУК, «Голос України»

Нові «маневри» «Градобанку», або Про чергову спробу «потопити» рибопромислове підприємство та «підставити» Генерального прокурора України

Кажемо про державні інтереси, а думаємо...

Те, що реакція на рішення колегії Вищого арбітражного суду буде бурхливою, ні в кого, напевне, не викликало сумнівів. Адже вперше зроблено спробу змусити банк працювати в рамках законів України, а не в колі «мішків з грошима», і завдано відчутного удару корпоративним інтересам інших комерційних банків, які працювали з клієнтами подібними методами (підкреслюю, саме таких). Бо почав, по суті, розвіюватися міф про їхню непереможність, і про те, що гроші вирішують усе. Звичайно, для «перетягування каната» на користь «Градобанку» було кинуто чимало сил та резервів, і навіть ті, хто мав би керуватися в своїй роботі передусім законами або, принаймні, займати позицію «третейського судді», стали на бік банкірів. Складається враження, що деякі високопоставлені посадові особи забули, що вони — на службі в держави, а не комерційного банку.

Так, 7 березня, тобто того самого дня, коли арбітражна наглядова колегія винесла свою ухвалу про зупинення провадження за справою до закінчення перевірки матеріалів, заступник голови правління Національного банку України В. Кравець з позначкою «вручити терміново» надсилає електронною поштою розпорядження трьом адресатам. Він так поспішав, що не зміг навіть ознайомитися з рішенням колегії щодо вирішення спорів Вищого арбітражного суду, яка зобов'язала стягнути з банку на користь орендного підприємства 720 мільярдів карбованців, а не трильйон 380 мільярдів, як вказує у підписаній ним «депеші» заступник голови Національного банку України. Далі—більше.

Третім пунктом цього розпорядження начальника управління НБУ М. Азарова зобов'язано акумулювати та вилучити частково проплачені «Антарктиці» кошти в сумі 353 мільярдів 20 мільйонів карбованців. Мало того, що заступник голови правління НБУ перевищив свої службові повноваження і надто явно «засвітив» свої симпатії, він, окрім того, виявив елементарне незнання законів, оскільки ухвала про зупинення виконавчого провадження не може бути використана як зворотний наказ, вважають юристи. Це, по суті, підтвердив і голова НБУ Віктор Ющенко, відмінивши третій пункт розпорядження свого заступника.

Окремі працівники Національного банку України зробили, так би мовити, ще один дарунок комерційному: з рахунку НБУ «Антарктиці» переказали 353 мільярди 32 мільйони карбованців, але суму цю протягом кількох днів з кореспондентського рахунку «Градобанку» не списували. Отже, в державному бюджеті протягом трьох днів світилася «дірка», а неплатежі «Градобанку» клієнтам (зумисні чи незумисні) сягнули двох трильйонів 169 мільярдів карбованців. Тому правління НБУ, проявивши принциповість, видало постанову № 66 від 21 березня цього року, якою, зокрема, голів правлінь комерційних банків попереджено про неприпустимість таких дій, а причетних до цього «королівського жесту» осіб вирішено притягнути до дисциплінарної відповідальності.

Особливу активність керівництво «Градобанку» розвинуло напередодні розгляду справи наглядовою колегією Вищого арбітражного суду України. Немало витримки та мужності довелося, напевне, проявити голові Вищого арбітражного суду Дмитру Притиці та членам наглядової колегії, щоб не піддатися тиску з боку впливових політичних осіб, скрупульозно та об'єктивно розібратися в кожному новому аргументі «Градобанку», яких ставало дедалі більше та й більше. Бо якщо, наприклад, у заяві про перегляд справи у порядку нагляду за підписом президента АТ «Градобанк» пана Жердицького основними аргументами невиконання кредитної угоди є те, що «Антарктика» не передала оригінали полісів про страхування двох суден на користь банку, то під час досудової перевірки справи керівництво та юристи «Градобанку» для виправдання своїх дій «підкинули» ряд нових аргументів. У заяві вказується, наприклад, що «Антарктика» додала по позовної заяви коверноту, яка була отримана від страхової компанії «Бейн Хогг». І далі: «... По-перше, це інша страхова компанія, а не «Ллойд», про яку було домовлено в п.2.8 кредитної угоди. Відповідно до листа.., який ми отримали з посольства України в Лондоні,.. корпорація «ЛЛОЙД оф Лондон» не має відношення до операцій зі страхування і перестрахування вказаних суден. По-друге, ковернота не може замінити страховий поліс, бо не має з ним рівної юридичної сили...».

Для підтвердження своєї правоти «Градобанк» заручився не лише підтримкою Асоціації українських банків (що само собою зрозуміло), а ще й листом Національного банку України.

Незнання чи свідоме перекручення?

Воно було б смішно, якби не було сумно читати ці листи. Бо оцінки фактичних обставин за справою, які містяться в листах НБУ та Асоціації українських банків, практично повторюють, по суті, позицію самого АТ «Градобанк», як зазначено в рішенні вже наглядової колегії Вищого арбітражного суду України.

Мається на увазі посилання «Градобанку» на порушення умов кредитної угоди. Тобто, що судна були застраховані іншою, а не страховою компанією «Ллойд». Так-от, «Ллойд» це не конкретна страхова компанія, а об'єднання багатьох страхових компаній. А «Бейн Хогг», яка є ллойдівським брокером, тільки після консультацій та за погодженням з «Градобанком» провела страхування, а потім перестрахування суден у страховій компанії об'єднання «Ллойд».

Припустімо, НБУ в своєму листі підтримав «Градобанк» через незнання справи чи надмірну довірливість. Але навіщо тоді стверджувати, що лист є результатом уважного вивчення всіх обставин, як це зробив уже інший заступник голови правління НБУ, підписавши його? Як свідчать пояснення компанії «Бейн Хогг», відповідь заступника керівника торгово-економічної місії посольства України у Великобританії на запит «Градобанку», банк знав про всі обставини і жодних заперечень з приводу страхування суден не заявляв. Крім того, в листах лондонських юридичних та страхових компаній, які мають репутацію одних з найавторитетніших у світі, є цілковите підтвердження, що страхування суден відбулося саме на умовах кредитної угоди і за згодою АТ «Градобанк». І, напевне, ні в кого не виникне сумніву, що лондонські компанії не ризикуватимуть доброю репутацією, яку вони здобули за століття своєї роботи. А тому варто було б з'ясувати, хто веде нечесну гру.

Для цього повернімося до звинувачень, оприлюднених начальником управління кредитування «Градобанку» І. Львовою та юристом Є. Артемовським 10 і 11 квітня у «Всеукраинских ведомостях» та «Киевских ведомостях». Зокрема І. Львова пише: «...Історія на цьому не скінчилася. Залишилися без відповіді багато питань: і в частині підробки документів, які скоріш за все зацікавлять слідчі органи, і некоректні, навіть незаконні дії деяких керівників різних гілок влади...» Цей вислів дуже нагадує ситуацію, коли одна особа, щоб відвернути увагу від себе, вказує на іншу і кричить: ловіть, це— він. Наведу окремі факти, які підтверджені в ході засідання наглядової колегії Вищого арбітражного суду України.

Зокрема, стосовно перестрахування суден, яке, за твердженням «Градобанку», не могло відбутися через те, що не зроблено їх первинне страхування в «Інкомрезерві», оскільки «Антарктика» не переказала на рахунок цієї компанії гроші для сплати страхового поліса. Свідомо чи підсвідомо, але банк намагався ввести в оману наглядову колегію. Адже це твердження під час засідання спростовано розпискою компанії «Інкомрезерв» про отримання нею грошей за первинне страхування. А, як відомо, розписку дають тоді, коли гроші отримують готівкою. Отже, слідчі органи мають зацікавитися. Та не «Антарктикою», а «Інкомрезервом», який рекомендувало рибопромисловикам керівництво «Градобанку». І передусім, напевне, варто перевірити, чи сплачено податок з готівкових тисяч доларів, одержаних цією компанією, це, по-перше, а по-друге, чи не вчиняла ця компанія і раніше так само з іншими клієнтами.

Словом, у ході розгляду справи наглядовою колегією Вищого арбітражного суду України було спростовано та доведено безпідставність претензій «Градобанку». Звичайно, передусім, завдяки об'єктивності суддів та документам, які були представлені «Антарктикою», у тому числі й оригіналам страхових полісів. До речі, компанія «Бейн Хогг», на практику страхування якої посилався «Градобанк» і яка є страховим брокером «Ллойда», на запит Вищого арбітражного суду України роз'яснила, що з 11 листопада 1974 року запроваджено нову практику оформлення документів, які засвідчують страхування. Процедура видачі страхового поліса була замінена на видачу коверноти, яка визнається міжнародними банками і фінансовими організаціями. А страховий поліс може бути виданий клієнту для пред'явлення в суд, що й було зроблено в даному конкретному разі. Отож, основний «козирний туз» банку, по суті, виявився звичайною «шісткою».

Між іншим «козирного туза» і те, що я, як автор статті «Повірити «Градобанкові» чи сунути голову в зашморг?», у ході журналістського розслідування не зустрівся з представником банку, використали у своїй статті «Киевские ведомости». Однак під час судового розгляду їх головний аргумент перетворився на мильну бульбашку. А щодо другого, то «Киевские ведомости», по суті, всі свої гріхи приписали мені. Адже під час підготовки статті я був знайомий з документами обох сторін. У тому числі з аргументами керівництва «Градобанку», бо мав на руках копію заяви у Вищий арбітражний суд, яку підписав президент АТ пан Жердицький. Публікації ж київських газет повторюють, по суті, положення заяви. Водночас автори контрстатей зайняли односторонню позицію «Градобанку», не поцікавившися документами та аргументами, представленими «Антарктикою». Порадив би колегам з так званих незалежних видань, як кажуть галичани, «не робити з свого писка халяву». Можливо, тоді не так уже явно засвічуватимуться ті, хто «замовляє музику». Але це так, між іншим.

А щодо рішення, то наглядова колегія Вищого арбітражного суду України дещо пом'якшила попереднє і видала наказ про стягнення з кореспондентського рахунку «Градобанку» на користь ОП «Антарктика» 450 мільярдів карбованців. Оскільки більшу частину цієї суми орендне підприємство вже одержало, то залишилася значно менша сума. Водночас у бюджет від «Антарктики» та «Градобанку» мали надійти майже 100 мільярдів, або понад 500 тисяч доларів держмита. Але виявилося, що крапку в цій історії ставити ще рано...

Прокурор проти... прокурора

Розгляд справи, про яку йшлося вище, вже з перших хвилин у Вищому арбітражному суді України викликав, принаймні, чимало запитань. Зокрема, з позовом в інтересах орендного підприємства звернувся Південно-Український транспортний прокурор. До речі, коли б арбітраж цілком задовольнив позов, то Державний бюджет поповнився б на мільйон доларів, що в нинішній час невиплат пенсій і платежів було б аж ніяк не зайве. Заразом це був би ще один плюс підлеглим Генерального прокурора України Григорія Ворсінова, який з приходом на цю посаду почав дбати передусім про дотримання законності, а не про виконання політичних замовлень, як це робив дехто з його попередників. Але вже під час першого розгляду справи представник Генпрокуратури В. Колесников чомусь відмовився підтримати позов свого одеського колеги. Мотивував він це тим, що позивач — орендне підприємство. Але ж у Конституційному договорі вказується, що на Генерального прокурора і підпорядкованих йому прокурорів покладається нагляд за додержанням законів України підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності. Відповідне доповнення є і в інших законодавчих актах. Отже, відмова пана Колесникова, якщо вона була зроблена свідомо чи, можливо, через незнання, свідчить про недостатній професіоналізм або про заданість позиції, що аж ніяк не робить честі ні йому, ні поважній установі, яку він представляє. На відміну від прокурора представник позивача, висунувши переконливі аргументи, наполіг на розгляді справи. І цілком вмотивовано, бо лише Південно-Українська транспортна прокуратура, яка заявила позов, може відкликати його. Й то лише письмово.

Двічі Вищий арбітражний суд України підтвердив правоту Південно-Українського транспортного прокурора, але й відповідачі весь цей час, як то кажуть, не дрімали. Як розповів мені під час телефонної розмови один з високопоставлених працівників Генеральної прокуратури, вони звернулися до Генерального прокурора. У Григорія Ворсінова побували й деякі народні депутати України, які чомусь виявили неабияку зацікавленість справами «Градобанку». Як наслідок, виконання рішення Вищого арбітражного суду призупинено. Що і кому це дає? «Градобанку», безперечно, виграш. Адже на тому мільйоні доларів, який він мав сплатити до бюджету та «Антарктиці» ще на початку березня, за чотири місяці можна, як то кажуть, наварити кругленьку суму. Зате в державний бюджет не надійшла значна сума коштів, отже, збитків зазнала передусім держава. «Антарктика» так і не одержала п'ять мільйонів доларів кредиту, хоча Вищий арбітражний суд зобов'язав «Градобанк» виконати умови кредитної угоди. Нині орендне підприємство опинилося в нелегкому становищі. Адже замовлення в держрезерв (а це 10 мільйонів банок рибних консервів) та продукцію для Одеського військового округу «Антарктика» виконала, але держава не має чим оплатити. Рибопромислова база «Восток» перебуває в зоні лову, але не виготовляє продукцію через те, що закінчилися запаси алюмінію для виготовлення консервних банок. Деякі комерційні банки, проявивши, як кажуть росіяни, «ложную солидарность», намагаються влаштувати обструкцію своїм колегам, які мають бажання надати кредит «Антарктиці». Складається враження, що той, хто справді працює для своєї держави, залишається в програші, зате певні структури прагнуть загнати орендне підприємство, в яке, до речі, вклали свої приватизаційні сертифікати 56 тисяч громадян України, в яму банкрутства.

А тим часом на базарах ми змушені платити втричі дорожче, ніж це могла б запропонувати «Антарктика», якби їй не заважали працювати, за рибу, яка надходить з Норвегії, Канади, Польщі. Тобто українські громадяни інвестують економіку чужих країн, а свою зусиллями чиновників різного рангу держава заганяє в яму. Їй-бо, виникає сумнів, що наші державні мужі справді дбають про Україну та вітчизняного виробника, а не про якісь тільки їм відомі інтереси.

Олександр КОСТЕНКО,
доктор юридичних наук

Бійтеся данайців, що дари вам приносять,

або Право на вудку чи право на рибку?

Спокуслива суть способу гарантування прав полягає в тому, що на державу покладається обов'язок годувати громадян, лікувати їх, учити, розважати, забезпечувати житлом та іншими матеріальними й духовними благами. Як на перший погляд, то нічого кращого й бути не може! Але не треба піддаватися цій зовнішній спокусі, бо її шатами прикрито зовсім іншу внутрішню суть – антигуманну.

Річ у тому, що держава може виконувати покладений на неї обов'язок взяти громадян на своє утримання лише за умови, якщо ці громадяни стануть її рабами. При цьому право на працю рабам справді гарантоване державою, але це право — на рабську працю. Хіба так важко розпізнати це право тим, хто вже його мав за радянських часів?

Але якби це означало, що держава для своїх рабів може створювати молочні ріки й кисільні береги. Аж ніяк! Держава не має чарівної палички, щоб викликати манну небесну, і може дати своїм підопічним лише ті блага, які вони виroблять самі. А що здатні виробити раби з-під палиці, рабською працею, яку їм гарантує держава, — то загальновідомо. Оце і є справжня внутрішня суть того «троянського коня», котрого дарують народові, тобто того добробуту, яким спокушають народ, пропонуючи до Конституції України комуністичний спосіб гарантування прав людини і громадянина.

Прийняти цей дарунок — означає переступити суворі, але справедливі закони природи, котрі диктують зовсім інший спосіб гарантування прав людини і громадянина. Образно кажучи, цей спосіб можна було б назвати принципом «вудки і рибки».

Згідно з цим принципом, усе те, що ми зазвичай називаємо правами людини і громадянина, природно розподіляється так: «право на вудку» і «право на рибку».

Право на приватну (недержавну) власність, право на громадське (недержавне) підприємництво, право на ринковий (недержавний) економічний обмін між людьми – ці права мають утворювати те, що образно називається «правом на вудку». Воно відіграє ту роль, що, маючи таке право, особа сама собі створює «право на рибку», тобто права на житло, медичну допомогу, освіту тощо. І лише ті, хто за станом здоров'я, скажімо, віку, не може тримати вудку в руках, повинні розраховувати на державу, і їм вона зобов'язана гарантувати рибку.

Принцип «вудки і рибки» випливає із законів природи.

Одним з найбільших досягнень людства, котре зробило можливим розвиток цивілізації, стало відкриття так званого природного права, тобто права, що його дає людям сама Матір-Природа. Спокуса жити усупереч законам природного права спричиняє деградацію народу.

Згадаймо народну мудрість англійців, котрі давно навчилися розпізнавати пастки таких спокус: «Безплатний сир буває лише в мишоловках».

Людмила КОХАНЕЦЬ, *«Голос України»*

«КОЛИСЬ У ТАДЖИКІВ НЕ БУЛО ЗЕМЛІ. ТЕПЕР У ЦІЄЇ ЗЕМЛІ МОЖЕ НЕ СТАТИ ТАДЖИКІВ»

***ГРОМАДЯНСЬКА** війна в Таджикистані, на відміну від подій у колишній Югославії, залишилася за «больовим» порогом світового співтовариства. Це пояснюють причинами швидше географічними, забуваючи, що «історія географії» вже не раз виявлялася річчю дуже підступною. Інтереси багатьох держав зосереджено в цьому не найблагодатнішому куточку землі: тут зійшлися Схід і Захід, Південь і Північ, тут відточують свій вишкіл сучасні джеймси бонди всіх потужних спецслужб світу, продовжуючи славну справу офіцера 2-го розвідвідділу російського генерального штабу і за сумісництвом знаменитого мандрівника Пржевальського. Затяжна війна (чутки про припинення вогню в умовах інформаційної блокади виявилися більш ніж перебільшені) загрожує катастрофою, що поглинатиме дедалі більшу територію нашої нещасної планети.*

Пошматований Таджикистан став легкою здобиччю яструбів. Втягнутий у братовбивчу війну народ, як завжди, оплачує чуже полювання власною кров'ю. Світова спільнота мовчить. А коли триває мовчанка, слово беруть «миротворці». Чим закінчуються їхні «промови», здогадатись неважко, якщо не зраджує пам'ять. Згадайте про «допомогу прогресивним» режимам Мозамбіку й Анголи, Камучії й Нікарагуа... І далі за списком.

Конфлікти глобальні, геополітичні, регіональні, кланові, мафіозні сплелися в Таджикистані в міцний, куди тому морському, вузол. Як його розв'язати – прикидають політики і дипломати, усі, хто зацікавлений в нормалізації вибухової ситуації в передгір'ях Паміру. Але навіть в інших державах, що взялися за посередницьку місію, тепер розуміють: без переговорів з опозицією таджицьку проблему розв'язати неможливо. Її вимоги, інтереси і прагнення нехтувати далі просто абсурдно.

А в чому, власне, полягають ці інтереси і прагнення? Які шляхи пропонує опозиція для врегулювання міжтаджицького конфлікту, що вважає перешкодою для досягнення миру? Про це — в інтерв'ю з одним із лідерів Об'єднаної таджицької опозиції (ОТО) (до неї належить кілька провідних політичних партій), членом делегації ОТО на міжтаджицьких переговорах, першим заступником голови Демократичної партії Таджикистану професором Абдунабі САТОРЗАДЕ.

—Пане професоре, Схід, як відомо, був завжди тонкою справою: навіть тоді, коли п'ять республік-тюбетейок слухняно кланялися «в бік заходу сонця». Ще складніша ситуація нині, коли ваша країна, даруйте за порівняння, нагадує величезний східний базар, на якому торгують життям і смертю, зброєю і посадами. Як розібратися в цьому «торжищі», як з'ясувати, де праві, де винуваті? Коли «місце під сонцем» залежить від місця народження і приналежності до певного клану, в опозиції до чого саме ви перебуваєте?

—Об'єднана таджицька опозиція всупереч популярним твердженням не заражена особистими чи груповими амбіціями, не ставить вузькополітичні та економічні цілі, відмежовується від екстремізму і криміналу, виступає як серйозна організована військово-політична сила. Це про «дислокацію» опозиції.

Тепер про причини громадянської війни. В них за специфіки Сходу розібратися начебто складно. Але насправді є кілька моментів, що спричинили міжтаджицький конфлікт. З початком демократизації суспільства на терені колишнього СРСР наприкінці 80-х у Таджикистані також помінялася політична карта: з'явилися нові демократичні партії і течії, що викликало сильний опір старої партійної номенклатури. Звідси початок протистояння між новими і старими силами. Втім, це в Україні добре знають на власному досвіді.

Після серпневого ГКЧП і розпаду Радянського Союзу боротьба між новим і старим у нас стала ще жорсткішою. У квітні 92-го року було призначено вибори нового парламенту. Могутнє духовно-національне відродження пророкувало результати вільного волевиявлення народу. Але наші надії було потоплено в крові внутрішньою і зовнішньою реакцією. Фактично, початком громадянської війни стало протистояння двох майданів, де тривали нескінченні мітинги: прибічники демократії протестували на площі Шахидон (що в перекладі означає «Марсове поле», «поле загиблих», тут на той час уже пролилася кров); альтернативний мітинг, організований урядом переважно з вихідців Кулябської області, відбувався, за іронією долі, на площі Озоді (Свободи). Саме тут роздали першу зброю — близько 2 тисяч автоматів, благословивши «своїх» на війну з «чужими». Як тільки з'явилася зброя по один бік «барикад», була змушена озброюватися інша сторона. Відтоді в Таджикистані слово «барикада» почало вживатися без лапок.

—Ви сказали, що демократична опозиція була змушена взяти до рук зброю. Даруйте, де взяти?

—А там, де й наші противники, — у російської армії. Це невичерпний арсенал, де можна купити все.

—Зрозуміло. «Реклама» вичерпна. За твердженням офіційного Душанбе, нині ситуація в Таджикистані стабілізувалася...

—Це зовсім не так. Ми знаємо, що поширюється інформація лише про сутички на таджицько-афганському кордоні. З 1992 року і по сьогоднішній день сили опозиції перебувають у самому Таджикистані, у гірських районах, до речі, і поблизу Душанбе. Нині точаться запеклі бої в районі Горного Бадахшану, Тавильдарі, на перевалі Карнаг, у напрямку Котлонської області. Урядові війська з початку червня почали великомасштабну операцію зі знищення сил опозиції. Але й ми маємо ще можливості для продовження боротьби проти реакційного режиму.

—Є сили й можливості в уряду і в опозиції. А в людей, що гинуть у кривавій бійні?

—Знаєте, у нас кажуть: колись у таджиків не було землі. Тепер у цієї землі може не стати таджиків. Тому ОТО і її керівництво зайняли тверду позицію: продовження громадянської війни не принесе користі ні опозиції, ні нинішньому режимові, а головне — народам Таджикистану. За роки правління Рахмонова ситуація не тільки не нормалізувалася, а, навпаки, погіршилася до крайньої межі: економіку республіки повністю зруйновано, кому пощастило з роботою, не пощастило з платнею — заробленого не одержують роками. Криміналізація влади остаточна і повна. До керівних структур увійшли бойовики так званого Народного фронту — бойового загону режиму. До недавнього часу, як ви знаєте, міністром внутрішніх справ був колишній рекетир, що мав кілька судимостей за розбій. Після перевороту до влади прорвалися такі люди. Нема гарантій безпеки: після заходу сонця люди просто бояться виходити на вулицю. Кожен день приголомшують звістки про нові вбивства — політиків, учених, медиків. Особливо переслідують журналістів. За кілька років убито понад сорок ваших колег: не сподобалася правда, наведені факти, просто стиль...

Одне слово, керівництво ОТО у грудні 1993 року виступило з ініціативою міжтаджицьких переговорів: ми запропонували вирішувати конфлікти політичним шляхом, а не автоматними чергами.

—Вже відбулося п'ять раундів цих переговорів, але, наскільки відомо, бажаного ефекту вони не принесли чи ще не принесли. Що далі?

—На початку липня почнеться черговий раунд переговорного процесу в Ашгабаті. Керівництво ОТО бачить єдиний вихід із становища: створення Ради національного примирення, куди б увійшли представники всіх регіонів, політичних партій і рухів, національних громад. Ідея Ради національного примирення грунтується на таких постулатах: узгодження інтересів усіх груп, а отже, створення коаліційного уряду, що має діяти на перехідний період — від війни до миру; формування нових структур влади, підготовка нового проекту Конституції і т. д. На нашу думку, тільки так можна досягти консолідації нації.

І ще один момент — дуже важливий. ОТО не закликає до пошуку винних. У громадянській війні це даремне, навіть небезпечне заняття, так само як і визнання одних переможцями, інших переможеними. Ми чітко усвідомлюємо: поразки насамперед зазнала наша Батьківщина, наша древня і священна для нас земля.

—І все ж. Вступаючи у переговорний процес, кожна сторона має бути готовою до компромісів, якщо, звичайно, щиро прагне результатів, а не грає в «підкидного». Якими принципами може поступитися ОТО?

—Буквально на кожній зустрічі об'єднана таджицька опозиція йде на серію компромісів. Якщо протилежна сторона підтримає ідею створення Ради національного примирення, ми, наприклад, визнаємо правомочність і нинішньої Верховної Ради, і Президента (раніше не визнавали, оскільки вибори відбувалися в умовах війни, під тиском і шантажем, у них не брало участі понад мільйон біженців). Заради консолідації, збереження суверенітету Таджикистану і створення умов для повернення біженців, організації демократичних інститутів ми готові йти на подальші поступки.

—У пресі часто стверджують, що на боці ОТО воюють численні найманці.

—Я взагалі не звертаю уваги на подібні «факти». Якщо не можуть зламати сили опору – Таджикистані, Чечні, де завгодно, знаходять «причину» — найманців. Якби це було насправді, менше писали, більше показували б.

—Не таємниця, що в розігруванні таджицької карти бере участь і Росія. Цього не приховують і в Кремлі: адже Таджикистан — це своєрідні ворота в СНД. Перенести кордон на північ Росія не може — дорого. Крім того, в Таджикистані є важливі для Москви військові об'єкти, які вона також не збирається втрачати. В принципі, відома й інша сфера російських інтересів: торгівля зброєю, ви самі про це казали, наркотиками; цінною сировиною. У російських газетах іноді натякають, що деякі втрати їхніх військ у Таджикистані пов'язані не з захистом геополітичних інтересів, а з елементарними розборками у сфері наркобізнесу. А як ви оцінюєте російську політику в Таджикистані?

—Наведу вам один факт. З танкового полку в Курган-Тюбе «винесли»... кілька танків. Причому, найновіших, причому, офіцер і сержант російської армії. Кілька танків «прихопили» і з іншого полку — в Кулябі. Потім вони використовувалися на боці Народного фронту. Як удалося вивезти, адже танк не граната і навіть не автомат: під полою на заховаєш? Але хай, припустимо, вдалося проскочити. Що ж далі? Командири цих полків нічого не зробили, щоб повернути бронетехніку на місце. Це, звичайно, маленький факт. У нас є сотні куди більших. Усе це свідчить, що російська армія, а отже, Росія, не змогла зберегти свій нейтралітет, хоча й заявила вголос про благородні миротворчі наміри. Москва відверто підтримала одну противорчу сторону. До речі, опозиція розуміє необхідність перебування російського солдата на таджицькій землі: кордон справді охороняти треба, а ми на свою армію не спромоглися. ОТО взагалі не виступає проти перебування російських військ у Таджикистані, але... за однієї умови: Росія справді виконує миротворчу місію і не втручається у внутрішній конфлікт іншої держави. Найостанніші події в зоні бойових дій показали, що й досі частини російської армії — незважаючи на посередницьку роль Кремля в наших переговорах — виступають на боці урядових військ, із залученням авіації. Деякі наші міста в передгір'ї Паміру можуть «скласти конкуренцію» Грозному: все розбомблено, стерто з лиця землі. За ідеєю, миротворчі сили повинні розвести протиборчі сторони, на ділі вони ще більше розпалюють конфлікт. І це їхній давній стиль. Тому ОТО звернулася до ООН з проханням, щоб статус миротворчих сил було надано об'єднаному контингентові військ, де не домінувала б одна країна, як це є нині.

Священний Коран наставляє: «...не розділяйтесь, і пам'ятайте милість Аллаха вам, коли ви були ворогами, а він наблизив ваші серця, і ви стали з його милості братами». Ми молимося, щоб збулася милість Аллаха.

—Хай поможе вам Бог!

Валентина ПОЛІЩУК, журналіст

Право сильного — бути добрим

Учора в Ліоні (Франція) завершився дводенний саміт держав-членів «великої сімки», на якому розглянуто ряд економічних і соціальних проблем.

Право сильного — бути добрим, не відмахуватися від проблем, які обсіли бідні країни, що всіма силами прагнуть вибратися з фінансової скрути. Тому глави семи наймогутніших держав виробили на зустрічі стратегію економічної допомоги відсталим країнам.

Вперше у саміті «великої сімки» взяв участь прем'єр-міністр Росії Віктор Чорномирдін — у зв'язку з тим, що Президент Єльцин зайнятий у передвиборчій кампанії.

Одним з головних питань, які розглядалися під час зустрічі, була проблема міжнародного тероризму.

Безумовно, гостроти їй додала трагедія, що сталася на військовій базі США в Саудівській Аравії: терористичний акт, котрий забрав кілька десятків життів, а сотні людей покалічив. Президент США Білл Клінтон запевнив, що боротьба з терористами буде нещадною, а винні дістануть якнайсуворіші покарання.

Схоже, що ці дві проблеми — економічна і міжнародний тероризм — стають спільними для усіх держав, а сильні світу цього дедалі більше замислюються над їх розв'язанням.

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

«СЕРВЕТКА» ДО КАВИ

Журналісти, повідомляючи про чергову поїздку за кордон президента, розповідають, з ким він зустрічався, про що говорив, які документи підписав. І рідко коли про те, що залишилося за протоколом.

Шкода, бо часом бувають навіть курйозні випадки. Днями до редакції надійшов лист від українця з Бразилії пана Михайла Рубінця. І хоч у ньому йшлося про торішній жовтневий візит до цієї країни Леоніда Кучми, він розповів про те, чого не помітили журналісти.

З нашим Президентом у Бразилії сталася маленька «неприємність». Трапилося це на бенкеті на його честь. За столом поруч сиділи Президент Бразилії Ітмар Франко та Президент України Леонід Кучма. Несподівано у господаря розлилася кава (протокол, очевидно, не передбачає, що мусить робити президент у такому разі). Не довго думаючи, Франко схопив перший ліпший папір, який, на щастя, лежав поруч, і витер ним каву. Як з'ясувалося потім, це була... урочиста промова Леоніда Кучми. І хоча нашому Президентові, мабуть, довелося понервувати, цю вечерю він напевне запам'ятає.

Для тих, хто живе далеко від батьківщини, — пише пан Рубінець, — кожна зустріч зі співвітчизниками, а тим паче з Президентом, завжди пам'ятна. Бразильські українці спеціально до приїзду Кучми збудували у місті Куритибі — столиці провінції Парана, де мешкає 80 відсотків української діаспори, – меморіал: греко-католицьку церкву ім. Св. Архангела Михаїла, дзвіницю і невеличкий будиночок для священиків. Звичайно, Леоніда Кучму запросили урочисто відкрити святиню.

Після офіційних промов всі рушили до центру меморіалу на офіційне відкриття. Ми з дружиною, — пише пан Рубінець, — також хотіли увійти, але нас, як і багатьох інших, зупинили, бо меморіал уже був заповнений людьми. Ми стояли у першому ряді і раптом побачили перед собою усміхнену особу, яка подавала моїй дружині руку. Це був Президент України. Моя дружина, потиснувши руку Президентові, привітала його словами: «Вітаємо Вас, Ексиленціє». Відтак Президент подав руку і мені, до якого я ледве промовив: «Слава-слава». Цікаво, що Президент більше ні з ким не вітався.

Щодо цього моменту, то навряд чи Леонід Кучма запам'ятав обличчя людей, яких ощасливив своїм рукостисканням. А ось родина Рубінців передаватиме цю історію з покоління в покоління. Із часом вона обросте деталями і перетвориться на легенду про те, як Президент України вперше привітався з ними.

На знімку: на згадку про відкриття меморіалу. Другий ліворуч — доктор Михайло Рубінець, остання праворуч – його дружина Режіна, директор Українського музею.

Оксана ГАЛЬЧЕНКО, журналіст

ЧИ ПЛАЧЕ ХІЛЛАРІ КЛІНТОН?

Наприкінці тижня в Ліоні (Франція) відбулася чергова зустріч глав держав—членів «великої сімки» -подія, що завжди стає темою першосторінкових газетних публікацій. Але цього разу в неї, здається, серйозний конкурент: Білий дім оголосив про те, що перша леді США з 1 по 11 липня здійснить поїздку по країнах Центральної і Східної Європи.

Мета цього візиту полягає в тому, щоб підкреслити підтримку Сполученими Штатами країн регіону, які недавно стали на демократичний шлях розвитку. Але, якщо вже бути точним, то перша леді здійснить поїздку на прохання Президента Клінтона. Супроводивши його в Ліон, вона відбуде до Румунії, Польщі, Чеської Республіки, Словаччини, Угорщини, Естонії та Фінляндії.

Хілларі Клінтон виступить у штабквартирі радіо «Вільна Європа» у Празі 4 липня, а також, звернувшись до народів балтійських країн в Естонії, передасть послання Президента народам цього регіону. Пані Клінтон також візьме участь у зустрічах з представниками жіночих і неурядових організацій у всіх країнах, які відвідає.

Як стверджує прес-реліз посольства США в Україні, візит першої леді зорганізований для того, щоб привернути увагу світового співтовариства на значний прогрес, якого досягли народи Центральної і Східної Європи у політичній, економічній та соціальній галузях і разом з тим підкреслити проблеми, які ще стоять перед цими країнами.

Що ж, Хілларі робить те, що й має робити перша леді Америки: підтримує бідних, захищає права особи, сімейні цінності, зрештою, уособлює собою жінку. А ще являє собою зразок жіночої мудрості і не жіночої твердості, хоча протягом останнього року їй непереливки в суспільстві, яскравою представницею якого є вона сама. Суспільства, яке ще донедавна безмежно захоплювалося її розумом, підприємливістю, цілеспрямованістю, а нині з такою самою «щедрістю» спрямовує на неї безліч звинувачень і підозр.

За те, що в молодості дозволила собі дрібну підтасовку документів, за намагання управляти чоловіком-президентом. І навіть за те, що в 48 років забажала мати ще дітей. Щоправда, прийомних, але й за це перепало. А днями її звинуватили в тому, що викликає... духів і розмовляє з ними. Скажімо, з духом дружини президента Рузвельта. І такі «новини» інформаційні агентства миттєво передають по цілому світу.

Але Хілларі мужньо зносить і пересуди, і знущання преси. Цікаво, а чи плаче вона коли-небудь потайки в подушку?

На «немає» — і суду немає...

З наближенням другого туру президентських виборів у Росії зростає бажання у команди головного кандидата та всіх співчуваючих підняти рейтинг і за рахунок боротьби з лідерами чеченської опозиції.

Саме так дехто із зарубіжних політиків прокоментував повідомлення прес-центру генеральної прокуратури Грузії про видачу прокуратурою Автономної Республіки Абхазії, яка працює у Тбілісі, санкції на арешт Шаміля Басаєва.

«Ні Басаєв, ні члени його сім'ї не з'являлися в Абхазії із самого початку чеченських подій,— заявив в інтерв'ю кореспондентові ІТАР-ТАРС заступник генерального прокурора Абхазії Сергій Бганба. – Значить, і заарештувати його абхазькі правоохоронні органи не можуть...». На думку пана Бганби, чутки про появу Басаєва в Абхазії «періодично розповсюджуються з метою скомпрометувати керівництво республіки».

... А можливо, і щоб трохи відволікти громадян від нагальних економічних проблем. Адже з 15 червня в Грузії розпочалася лібералізація цін на хліб.

ТАЄМНЕ ВСЕ-ТАКИ НЕ СТАЛО ЯВНИМ

Розслідування злочину, що тривало понад три роки і набуло великого розголосу в Польщі та за її межами, завершено.

До Варшавського воєводського суду з прокуратури надійшов обвинувальний акт у справі про звіряче вбивство колишнього голови Ради Міністрів колишньої Польської Народної Республіки Петра Ярошевича та його дружини Аліції. У жахливому вбивстві відставного багатолітнього глави уряду й одного з лідерів колишньої Польської об'єднаної робітничої партії звинуватили чотирьох досвідчених грабіжників-рецидивістів, повідомляє ІТАР-ТАРС.

Відомого в країні партійного діяча, політика та його дружину, яка відома в Польщі як мужня партизанська зв'язкова, знайшли мертвими на власній віллі Ярошевича 1 вересня 1992 року. П. Ярошевича катували й задушили, а дружину застрелили, скориставшись мисливською рушницею з багатої колекції господаря будинку. За твердженнями генеральної прокуратури Польщі, бандити керувалися мотивами розграбування і навіть були розчаровані тим, що знайшли в будинку незначну суму грошей.

Проте польську пресу і громадськість країни, які були приголомшені тим, що сталося, й досі будують різноманітні фантастичні припущення щодо цього, такі пояснення не задовольняють. Адже прокуратура відмовляється повідомити представникам мас-медіа, чи є незаперечні докази вини майбутніх підсудних, котрі все заперечують, а сама справа рясніє запитаннями, на які досі немає відповіді.

Наприклад, не зрозуміло, чому грабіжники не зачепили сейф, ключі від якого були поруч. Не ясно, з якої причини вони не взяли жодних ювелірних виробів і не торкнулися колекції рідкісних коштовних орденів. Журналісти не розуміють також, чому «професійним» злодіям не забажалося забрати жодного примірника з прекрасного зібрання коштовної зброї. Польська преса знову ставить запитання: що вони шукали і що вкрали? А доки на них немає відповіді, переважна більшість поляків буде, як й досі, переконана в тому, що вбивство подружжя Ярошевичів мало політичний характер. А якщо в процесі, який, на думку фахівців, спиратиметься лише на опосередковані докази, буде доведено провину чотирьох злочинців, то це означатиме, що об'єктом крадіжки були якісь «важливі таємні документи».

У Києві «шпиталь на крилах» прийматиме бідних

Презентація «шпиталю на крилах», призначеного для надання медичної допомоги малозабезпеченим у США та інших країнах, відбулася в міжнародному аеропорту імені Даллеса.

У просторому фюзеляжі лайнера Ел-1011 розміщено три операційні, два стоматологічних кабінети, устаткування для рентгенографії, флюроскопії та інше необхідне обладнання. Поряд — палати для післяопераційного відновлення, які можуть прийняти 12 пацієнтів водночас.

Шпиталь обслуговує група лікарів і технічних фахівців з 67 чоловік, повідомляє ІТАР-ТАРС. Створено цей чудово обладнаний шпиталь з ініціативи некомерційної організації «Операція — міжнародне благословіння», заснованої американським релігійним проповідником Петом Робертсоном. «Шпиталь на крилах» побуде в Нью-Йорку, Чикаго, Лос-Анджелесі і Далласі, а потім вирушить до Сальвадору і Панами. У вересні–жовтні медики-добровольці працюватимуть в Україні, а потім в Індії і на Філіппінах.

Тільки той, хто прагнув свободи, її сьогодні цінує

Розмова з художником, який багато часу провів на хуторі, але не став національним хуторянином

Еліта, нація, держава

СКОРІШЕ, навпаки. Мистецтво українського художника Дмитра Стецька сьогодні знають далеко за межами України. Останнім часом, по суті уже в роки незалежності, він бере участь у багатьох престижних закордонних виставках. У Данії, Нідерландах, Німеччині, США, Канаді... Його оригінальні роботи можете побачити у приватних колекціях у Парижі, Мюнхені, Братиславі, Вашингтоні, у музеях Львова та Києва. «Досконале знання мистецтва й роздуми над сьогоденням привели його до розуміння й пошуків у творчості багатомірності простору й глибинного зв'язку часів, осягнення надто ускладненої людської психології сьогодення, в якій переплелись історична пам'ять, постчорнобильська безвихідь і намагання прориву в будущину», — так репрезентовано творчість Дмитра Стецька в буклеті, підготовленому для його персональної виставки за океаном.

— А чи бачили ваші полотна земляки, тернопільці? Чи є вони в місцевих картинних галереях, приватних колекціях?

— На жаль, моєї персональної виставки в Тернополі не було. Лише у Львові та Києві. У місцевому краєзнавчому музеї експонується і моя робота «Байда», написана на замовлення. І більше — нічого. Не замовляли, не купували. Взагалі створювали довкола мене якийсь своєрідний вакуум, ніби мене взагалі не існувало. Мною цікавилися хіба що «опери»-гебешники. Вони й були, здебільшого, найпершими «цінителями» моєї творчості. А ще викликали до себе художників, які приятелювали зі мною і подеколи заходили в майстерню, змушували їх писати закриті «відгуки» на мої картини, яких ніхто не бачив. І мої колеги писали, критикували мене як «формаліста», який продукує «похмуре, занепадницьке мистецтво, відірване від соціалістичної дійсності». Ні, я їх не засуджую — час був страшний. Усіх, хто прагнув залишитися в ладах зі своєю совістю, зберегти своє творче й моральне реноме, просто ламали. І насамперед — слабодухих. Звісно, такі «рецензенти» до української еліти не належали. Тодішня наша еліта йшла через тюрми або заслання, її насильницьки відлучали від творчого процесу, або вона тихенько спивалась у дешевих забігайлівках або на тісних кухнях «хрущовок».

— У вас, пане Дмитре, довго не було своєї кухні, і це, очевидно, врятувало від алкогольного зашморгу?

— У мене був хутір Драгоманівка під Тернополем, де я виріс, звідки поїхав «по науку» до Львова. Він, хутір, до речі, мене і врятував у задушливих 70-х роках. Ще малим хлопчаком я бачив там українських повстанців, бачив, як вони гордо вмирали за Україну, підриваючи себе останньою гранатою, щоби не потрапити жорстокому ворогові в руки. Там завжди витав дух вільності і свободи — у думках моїх земляків, у піснях, яких вони потайки співали. І я то всотував у себе, немов губка.

А вже потім, з Тернополя, приїжджав на хутір, до матері, і працював — ніхто мені тут не докучав своєю цікавістю.

— За вами, очевидно, тягнувся якийсь політичний шлейф? Підписували листи-протести з приводу арештів української інтелігенції, товаришували з дисидентами 60—70-х років...

— Який шлейф!? Нічого такого і близько не було. Їх, «тайняків», не задовольняло моє мистецтво, бо я не так писав, як вимагала партія, як диктували приписи шаблонного «соцреалізму», — і це вже було крамолою з мого боку.

Мої колеги-художники, про яких я згадував, здебільшого пояснювали це в каральних органах недоліком моєї фахової освіти — я закінчив лише училище прикладного мистецтва. Причим у 27-річному віці. Та ще три роки мусив відпрацювати як молодий спеціаліст — де вже там інститут!

Та були такі, що прагнули всіляко догодити «тайнякам», показати свою «вірнопідданість» владі. Скажімо, був такий Данилишин, царство йому небесне! Працював художником в обласному театрі. То коли в мене у 70-х роках відібрали майстерню, він офіційно виступив на зборах у худфонді, щоби мені взагалі заборонили малювати. А в проекті рішення зборів записали, щоби зняти з мене джинси, одягнути в штани вітчизняного виробництва й поголити вуса.

— І люди за таке проголосували?

— За те, щоби «зняти джинси» — так, а ось вуса мої пошкодували.

— Тоді, в 70-х роках, за імпортні джинси треба було віддати місячну зарплату. Звідки такі гроші взялися у вас, безробітного художника?

— Мені брат, який жив у Польщі, джинси подарував.

А з чого жив? Вирізьблював з десяток дерев'яних шкатулок, здавав у худфонд і вже мав якісь гроші на хліб. Та й з хутора привозив то якоїсь картоплі, то десяток яєць. А коли вже зовсім сутужно ставало, то мати відривала від своєї мізерної пенсії «десятку» й давала мені.

То були нелегкі для мене часи. Але я довго не женився — самому все ж таки легше прожити, коли в кишенях пусто. Та й до життя ставлюся по-філософськи: їсти, щоби жити.

— ... І працювати.

— О-о, без творчості я свого життя не уявляю. Навіть імпортні джинси можу віддати, а ось пензель — в жодному разі.

— Яке мистецтво, на ваш погляд, можна назвати елітарним?

— Елітарне мистецтво творять люди, які постійно пов'язані з творчим процесом, нерозривні з ним. Чи то в малярстві, чи то в театрі, чи то в музиці. І постійно збагачують свою творчість. Звісно, в руслі тих тенденцій, які переважають у мистецьких течіях на світових обширах. Еліта завжди перебуває в авангарді мистецького самовдосконалення, вона володіє цілісною інформацією про те, що діється в сусідів і далі, зокрема на авангардовому напрямі. Вона щось підтримує, додаючи своє, національного забарвлення, щось відкидає. Але еліта завжди тримає мистецькі вітрила на авангардовій хвилі, еліті то найбільше імпонує і найбільше вдається, хоча від творчих невдач ніхто не застрахований.

Еліта — нечисленна, бо бере вона не масовістю, а талантом, інтелектом, цілісністю свого художнього мислення.

— Чи можемо сьогодні говорити про наявність української мистецької еліти, скажімо, в Тернополі чи Луцьку?

— Думаю, що так. Скажімо, я вчився з художником Миколою Кумановським, який живе в Луцьку. Безперечно, що він належить до сучасної української мистецької еліти. Микола органічно поєднує у своїй творчості традиційне мистецтво й авангардове, хоч, як на мене, все ж таки тяжіє до класичного напряму.

Чи візьмемо письменника Юрія Андруховича з Івано-Франківська. Його письмо має виразне авантюрно-саркастичне забарвлення, його не сплутаєш з іншими. То і є елітарна література. Інша річ, що далеко не всі це розуміють. Справді-бо, як казав Іван Миколайчук, у нас для того, щоби щось довести, треба здохнути — тоді вже визнають. У творчості Андруховича немає імітації, примітивного ремісництва, політичної кон'юнктури — і тим насамперед вона мені імпонує.

— Не сумніваюся, що багато хто з ваших колег, пане Дмитре, опинившись на вашому місці, всюди підкреслював би, як йому не давали ходу за тоталітарного режиму, як топталися по ньому, як він терпів і страждав. Ви цього ніде не афішуєте, не вимагаєте якихось пільг і привілеїв. Що вас стримує?

— А хіба за любов до свого народу треба вимагати якоїсь плати, якоїсь дяки? Так діють хіба що всякі пристосуванці. Їх, на жаль, довкола немало. Вчора вони носили на демонстраціях одні прапори, вигукували одні гасла, сьогодні — інші. Завтра, не доведи Господи, зміниться політична ситуація — підуть ще під іншими. Щоби тільки бути «на коні», поближче до «годівниці», звідки сиплються посади, чини, закордонні відрядження. Вони буквально відштовхують одне одного ліктями, щоби втрапити до патентованих патріотів, повсюдно б'ють себе у груди, як вони люблять Україну.

Коли мене всіляко шельмували, відлучали від творчості, ці люди вели себе по-заячому, боягузливо, вірнопіддано підтакували й заглядали в очі тим, хто топтав наші святині, хто зневажав нашу мову, хто дивився на наш народ, як на гурт недовчених селюків. Я тих «патріотів» добре знаю — вони тепер соромляться мені в очі глянути. Бо я завжди почувався вільною людиною: нікому не прислуговував, ні перед ким не стелився. Бо митець, який колінкує, згинається у поклоні перед владою, перестає бути митцем. А тим паче — елітарним.

— Уявіть собі, пане Дмитре, що вас запросили виступити перед групою української творчої інтелігенції. Про що ви своїм колегам насамперед нагадали б?

— Що тільки особистість може сягнути висот у мистецтві. Як і в науці, політиці, зрештою, в журналістиці. Сірість приречена на сіре, безлике існування.

І пам'ятати про свою національну належність, пишатися тим, що народився українцем. Бо справжній талант не може обійтися без національного забарвлення.

— А яких недоліків маємо позбутися передовсім?

— Невпевненості в собі, отого ганебного почуття меншовартості, яке нав'язували, прищеплювали нам віками окупаційні режими. Бо українець вічно сумнівається. І що найгірше — у своїх можливостях.

Ні, ми збудуємо свою державу. Ми вистраждали цю державу. І тільки той цінує нинішню свободу, хто нею марив, хто до неї прагнув, хто за неї боровся.

Розмову вів Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

На знімках: художник Дмитро Стецько; його робота «Княгиня Ольга».

Не тільки козацька доблесть

Микола КРАВЧУК, педагог

У БУДИНКУ літератора відбулася презентація книжки О. Губка, В. Кузя, Ю. Руденка «Українська козацька педагогіка і духовність». Вона викликала неабиякий інтерес у науковців, педагогів, письменників.

Педагогом-науковцем, який обгрунтував термін «козацька педагогіка», є Юрій Руденко, один із авторів названої книжки. Він — доцент кафедри педагогіки Українського педагогічного університету ім. М. Л. Драгоманова. Нещодавно відбувся захист його докторської дисертації.

Майже десять років тому Ю. Руденко організував першу в Україні лабораторію народної педагогіки при Українському педагогічному університеті імені М. Драгоманова. З його ініціативи було опубліковано кілька звернень педагогів-новаторів до батьків, учителів, органів освіти і громадськості. В них розкривалися найголовніші напрямки творчого відродження народної педагогіки та вітчизняної педагогічної думки. Публікацією Ю. Руденка «Виховують традиції» в часописі «Освіта» (1988 р., 22 квітня) було започатковано рубрику «Уроки народознавства», яка існувала протягом п'яти років і переросла в окремий додаток «Народознавство» до цього видання. П'ять років Ю. Руденко здійснював наукове керівництво творчою групою педагогів при Міністерстві освіти України, в результаті чого було зроблено концепції «Педагогіка народознавства», «Українська система виховання», «Козацька духовність і виховання молоді». Згодом вийшла книжка «Основи національного виховання», що витримала два видання в Києві та Умані.

Творчі відкриття Ю. Руденка одержали високу оцінку академіків АПН України М. Стельмаховича, Д. Тхоржевського, П. Кононенка, професорів А. Бурячка, А. Погрібного, В. Сергійчука, І. Ющука.

У докторській дисертації «Розвиток теорії і практики формування в учнів наукового світогляду в історії педагогіки України (1917—1941)» Ю. Руденко вперше дослідив погляди забутих освітніх діячів педагогів Ю. Дорошкевича, О. Музиченка, І. Огієнка, С. Русової, Я. Чепіги, І. Ющишина та шляхи формування в учнів світоглядних основ.

Козацька педагогіка застосовується в діяльності громадсько-політичної організації Українське козацтво, Українського дитячого і юнацького товариства «Січ», в об'єднаннях учнів, які виховуються на козацько-лицарських традиціях.

«В тобі щемить моя висока віра...»

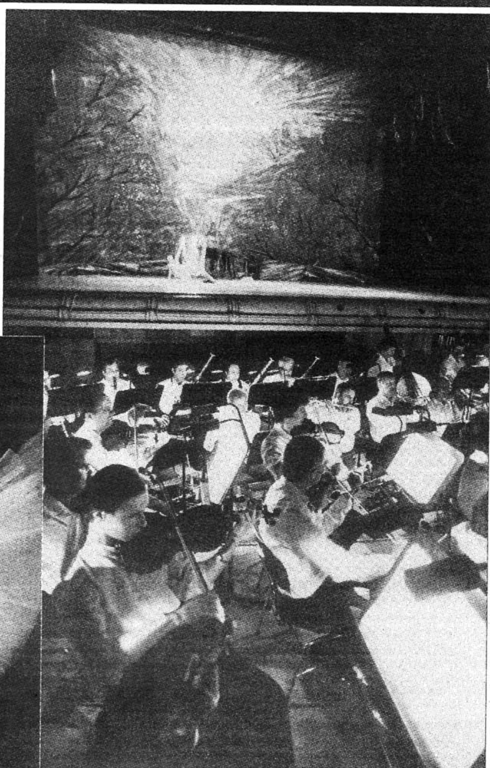
(Початок на 4-й стор.).

Гектор Берліоз «Фантастична симфонія». Диригент-постановник — народний артист України, народний артист Росії Володимир Кожухар; хореографія і постановка народного артиста України Анатолія Шекери; хормейстер — народний артист України, лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка Лев Венедиктов; художник-сценограф Олександр Бурлін; лібретто Василя Туркевича. У головних ролях: Леліо — народний артист України Микола Прядченко, Кохана — народна артистка України Олена Філіп'єва, двійник Леліо — Ігор Мамонов, Смерть — Ксенія Іваненко.

Художній керівник театру — Анатолій Мокренко.

Аншлаг. Спектакль матиме довге і щасливе життя. А молода творча еліта... В ній наша висока віра.

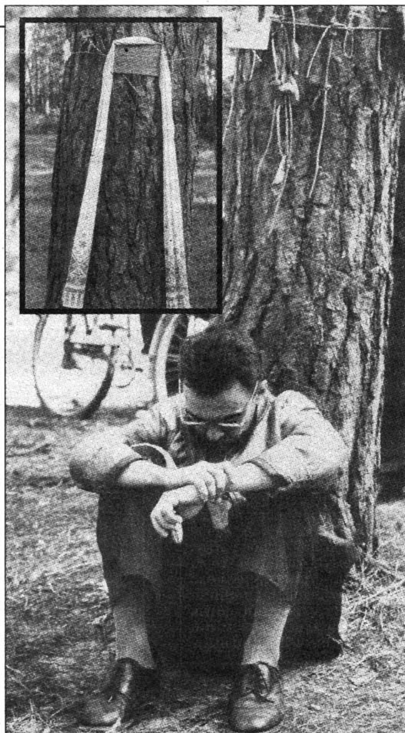

Віктор СОКОЛОВ, письменник

Вас реабілітовано, Гавриле Андроновичу!

Сумні нотатки про наболіле

ЦЕЙ документ я отримав стараннями шановаwaної мною Ольги Павлівни Аболмасової, директора краєзнавчого музею міста Світловодська, що височить на раменах мого рідного села Табурища.

Наведу його повністю, мовою оригіналу:

«Справка о реабилитации

Баранец Гавриил Андронович, 1891 года рождения, уроженец села Табурище Новогеоргиевского района Полтавской области, до ареста работал браковщиком Харцызского завода «Главармалит», проживал: г. Харцызск Донецкой области, ул. Сталинская, дом 17. По постановлению тройки УНКВД по Донецкой области от 15 апреля 1938 г. за участие в контрреволюционно-кулацкой повстанческой организации по ст. 54-11 УК УССР подвергнут расстрелу, с конфискацией имущества.

Арестован Харцызским РО НКВД 4 апреля 1938 г., сведений об исполнении постановления в деле не имеется.

Президиум Сталинского областного суда 26 июня 1959 г. постановление тройки УНКВД по Донецкой области от 15 апреля 1938 г. в отношении Баранца Г. А. отменил и дело прекратил за недоказанностью в его действиях состава преступления.

Баранец Гавриил Андронович реабилитирован.

В отношении Баранца Г. А. распространяется действие ст. ст. 4,5 Закона Украины от 17.04.1991 г. «О реабилитации жертв политических репрессий на Украине».

ОТЖЕ, вас, Гавриле Андроновичу, слава Богу, реабілітовано! За недоказовістю у ваших діях «состава преступления». І цю радісну звістку — від якої, щоправда, серце заходиться болем, — я приніс би сьогодні до місця вашого вічного спокою, але де воно, те святе місце? Де вона, ваша могила? В яку з траншей, виритих енкаведистами наспіх і таємно, упали ви з кулею в потилиці? Адже їх безліч, цих могильних ровів, на несходимих просторах «збільшовиченої» імперії, що вже п'ятий рік, як почила в бозі...

Вас, Гавриле Андроновичу, милостиво — заднім числом — реабілітовано, але нікому вже ні ще раз поплакати над вашою трагічною долею, ні порадіти, що правда все ж таки взяла гору над кривдою. Дітей у вас не було, брат і сестри померли, а дружина Уляна теж так і лягла в домовину з невигойною раною в душі...

Знову і знову перечитую офіційну «справку» з грифом «прокуратура Донецкой области», і відчуваю — мовби морозом сипнуло поза спиною... Адже трагедія людини, про яку йдеться тут, розігрувалася — з початку і до кінця — на моїх очах! Мало того, вона, ця трагедія, рикошетом тяжко била й по мені — майже все життя, аж до недавнього часу...

Прошу читача набратися терпіння, адже мушу почати здалеку.

... Наша вулиця, яка довгою низкою білих мазанок тяглася попід прибережною горою, звалася Чорноморівкою. За переказами, в давні часи старий запорозький козак Чорномор, втративши у запеклій січі з ординцями всіх своїх побратимів, Дніпром піднявся вгору аж сюди, до Високого каменя, який, мов велетенське чорне ікло якогось затонулого чудовиська, стирчав над прибережною бистриною, і тут, біля підніжжя порослої дубняком гори, поставив собі хату, яка й започаткувала Чорноморівку.

Ось на цій вулиці свого часу стояла і хата сільського бондаря Віктора Яковича Соколова — приземкувата, під замшілою солом'яною стріхою, насунутою, наче стара потерта папаха, на самі очі-вікна.

Та сталося так, що в рік моєї появи на світ Божий — а був це, як колись величали його, «незабутній дев'ятнадцятий» — епідемія тифу, що лютувала тоді в цих краях, не минула й нашого обійстя, і забрала в нас неньку. А нас уже було восьмеро. Найменший — я, ще вигодувався в колисці...

З дозволу читача наведу — і тут, і далі — рядки з віршованого роману «Листи до матері у потойбічний світ», над яким працював останні роки:

... Тебе поклали під хрестом гранітним,
Над цвинтарем густішала імла...
Мене ж, сповивши, жіночка бездітна
Несла в цей час на свій куток села...

Ось так і опинився я в оселі чи не найбільшого в Табурищі бідака, Гаврила Баранця. Самого його, правда, на той час вдома не було — робив у повіті революцію. Хата його батьків теж стояла на Чорноморівці, але в іншому кінці. Високо, мовби гніздо ластівки, прилипілася вона до крутого пагорба. Ні города, ні садка. Стара груша на обійсті, дві-три вишні, кущ калини — ото і все багатство. Та ще ткацький верстат у хаті, на якому Гаврилова мати ткала навдивовиж красиві рядна. З того й жили, бо землі своєї не мали.

Одружився Гаврило на дочці річкового бакенника, тобто такого ж сільського пролетаря, як і його батьки. Але жити молодому подружжю було ніде, позаяк ткацького верстата, що ледве вміщався в хаті, надвір не викинеш. То довелося Гаврилові йти в прийми на Городок, як звалася вулиця, що простяглася по кам'янистій дніпровій кручі. А звалася вона так ще відтоді, як стояла тут козацька залога.

Та от у сімнадцятому більшовики взяли штурмом Зимовий палац, здолавши його оборонців у спідницях. І Гаврило, який перебував на той час в окопах першої світової, мав усі підстави сказати вслід за відомим поетом: «Моя революція»! А тому прямо з окопу і попрямував рішучим кроком до свого повітового ревкому в містечку Крилові —нині вже не існуючому, бо опинилося під водою.

Ой, як же боялася Уляна, його дружина, що добром ця служба не скінчиться! То й бігала за сім верст, до Крилова, благала чоловіка:

— Годі вже тобі! Ходи додому, поки не постріляний. Земельки ж он дали нам, хазяйнувати будемо!..

І таки домоглася свого, вернувся додому. Ще й не пішки, а на коні вороному, трофейному. Але земелька, що виділила йому радянська влада, була далеко, а Дніпро — поруч, і на його бистрині весело вимахували плицями такі собі симпатичні споруди — сукновалки...

Тут слід сказати, що Табурище було не так село хліборобське, бо степ і справді десь за горами та долами, як ремісниче. Воно здавна знане було своїми чинбарями, ткалями, сукновалами, каменярами — в тутешніх гранітних кар'єрах витесували такі хрести й пам'ятники, що й далеко за межами свого краю великий попит мали. Та чи не найбільше славилося Табурище гончарами. На дальній його околиці, у так званій Скубіївці, рідко в якому дворі не крутився гончарний круг.

То Гаврило, ставши під хуру, возив по ярмарках горшки на продаж і в такий спосіб розжився на грошенята, та й відкупив половину сукновалки. Маючи в моїй особі, коли я підріс, єдиного помічника, їздив по довколишніх селах, збирав ткане на домашніх верстатах сукно і потім звалював його до такої щільності, що в пошитій з нього чумарці не пробирав найлютіший мороз.

Аж тут — 29-й рік, колективізація! Недовго думаючи, Гаврило Андронович віддав на гурт усе чисто.

... І що б ти, мамо, думала? Не жалко
Йому було, господарю, нічого:
Ні реманенту, ані сукновалки.
От тільки шкода стало вороного...
І він мені промовив:
— Відведи...
І я повів його у поводу:
Веду і плачу. Плачу і веду...
Бо більшого дружка на все село,
Ніж коник наш, у мене не було...

На дружину, що голосила: «Та як же так, та ми ж своїми мозолями!..» —Гаврило Андронович прикрикнув:

— Не голоси, як над покійником! Ти що, розумніша за товариша Сталіна? Він знає, що робе! А мені он уже й діло знайшли — рахівником у сільраді...

На нещастя, невдовзі в село, аж з Росії, прийшов новий голова сільради, я й прізвище запам'ятав — Коруц. І почалося...

— Та як він проліз на цю посаду? Та це ж, розтули його, формений куркуляка! Ач, примазався до радянської влади!..

... Такого сатанинського розбою
Одвіку ще не знало Табурище...
Все вигребли! Все понесли з собою — Із хати. Із комори. Із горища.
Зняли з гвіздка і ходики старенькі!..
Я плачу:
— Як же в школу йти мені?..
Зняли й мене не пожаліли, ненько, — Лишилась тільки пляма на стіні...
Гонимі страхом, Баранці мої
Десь подались. Куди? В які краї?
І я зоставсь — не знаю, чий і син — У хаті, ще й нетопленій, один...

А йшов голодний 33-й рік...

То подався і я, вслід за старшими братами й сестрами, на Донбас у пошуках рятівного кусня хліба. «Мені тринадцятий минало...»

А 38-й заявився вночі до нас обох: і до Гаврила Баранця — в Харцизьку, і до мене — в Макіївці. Йому скрутили руки за спиною і повели, а куди — тільки тепер стало відомо, а мене витурили з технікуму й комсомолу. Щоправда, невдовзі поновили, та лише через багато літ я дізнався, завдяки яким обставинам...

Річ у тому, що Гаврило Андронович дуже несхвально поставився до того, що дружина принесла в їхню хату чужу дитину. То й не збирався мене усиновлювати. А спохопився лише тоді, коли я, вже готуючись отримувати паспорт, поцікавився, де моя метрика. Він мотнувся в село і привіз, але, як і слід було чекати, на моє рідне прізвище. І тоді він вдався до недозволеного — за хабар, таємно, не питаючи згоди ні моєї, ні мого батька, роздобув у Харцизьку свідоцтво про усиновлення. То й не дивно, що суд визнав його за недійсне.

Що ж, простимо Гаврилові Андроновичу це прогрішення. Адже, врешті-решт, саме ця обставина виявилася для мене, студента макіївського металтехнікуму, рятівною...

Інакше повелася доля з ним самим. Точніше, повелися ті, в чиїх руках опинилася вона, його страдницька доля.

Зверни, читачу, увагу: 4 квітня арештували, а вже 15-го — «подвергнут расстрелу». Ні слідства, ні суду, ні обвинувача, ні захисника, ні свідків... Усі ці атрибути, обов'язкові в усьому цивілізованому світі, у нас, у країні «всенародного сталинского закона», замінила енкаведистська «тройка». Самі вигадували якусь міфічну, що й у природі не існує, «контрреволюционно-кулацкую повстанческую организацию», самі засуджували цілком безвинну людину до страти і самі ж виконували вирок... Ні, нічого спільного із законами — і людськими, і божими — це не мало. Бал у нас правив Сатана...

— За що ж ви його, люди добрі? — зойкнула Уляна Андріянівна, коли двоє в чорних плащах виводили чоловіка з покинутої людьми халупи на вулиці Сталінській, де знайшли вони прихисток. І почула у відповідь:

— Мовчи, бляха, бо й ти підеш із нами!

Вона довго ходила до міліції, але її , як собаку, гнали звідти. Вона писала листи в різні установи і — наївна душа! — з нетерпінням чекала відповіді... Звернувся і я з проханням зарадити біді. І до кого б ви думали? До тодішнього наркома фінансів СРСР Г. Ф. Гринька. Чому саме до нього? А я згадав, що Гаврило Андронович розповідав одного разу про свою зустріч з цим державним діячем. З розповіді я дізнався — і це відповідає дійсності, що в 1919 році Григорій Федорович, крім усього іншого, був членом Всеукраїнського ревкому, то в якихось ревкомівських справах вони й зустрілися. Листа Гринькові — чернетка в мене збереглася — я написав 15 квітня 1938 року, не знаючи того, що саме цього дня Гаврила Баранця було розстріляно, і що місяцем раніше, 15 березня, в енкаведистській катівні загинув Григорій Гринько. До речі, обом їм було тоді лише по 45 років...

«... С конфискацией имущества...» А що іще на той час залишалось у Гаврила Баранця з його «имущества», нажитого власними мозолями? Він же все віддав артільному гурту — що було і на обійсті, і поза його межами! А потім ще прийшли, та й з хати винесли все — до старенських ходиків на стіні...

Пам'ятаєте у Шевченка: «... З шкурою знімають, бо нічим обуть Княжат недорослих...» Сталінські «благодійники» пішли далі: не одну, а три шкури здирали з людини. Здирали вже з голої і мертвої...

А НА закінчення не можу не додати до цих невеселих нотаток ще одну гірку для мене сторінку. Обмова — вона, як ота комета: хвоста має, як правило, багато довшого за неї саму. Людину злісно оббрехали, й відлуння цієї кривди, трапляється, тяжко б'є по нащадках і через покоління.

(Закінчення на 15-й стор.).

Ольга ВІТЕР, журналіст

Незалежна освіта – світло в кінці тунелю

БІЛЬШ як 300 тисяч дівчат і юнаків сьогодні стоять на порозі дорослого самостійного життя. На початку великого шляху, перш ніж на нього стати, треба зробити вибір. І, як у відомій казці, опинився наш випускник на роздоріжжі: праворуч підеш — біржа праці й безробіття, ліворуч — кирзові чоботи вдягнеш, а прямо — побачиш вогник, бо, як каже народна мудрість, ученому світ...

Своєрідною рятувальною шпаргалкою для молоді в ці дні стала виставка «Культура й освіта», що надала потенційним абітурієнтам можливості недержавних середніх та вищих учбових закладів. Цей подарунок піднесли киянам Міжрегіональний коледж ринкових відносин, Українська національна шоу-біржа та інформаційно-продюсерський центр «ВІЙ».

У період формування нових соціально-економічних відносин освіта є гарантом високооплачуваної роботи. В Україні почала розвиватися освіта альтернативна державній. Її альтернативність полягає в нових підходах до самої системи виховання та оволодіння знаннями. Якщо раніше установи, ідеологічно начинені постулатами радянсько-комуністичної педагогіки виховували маси, то нині новаторство недержавних навчальних закладів полягає в тому, що тут насамперед намагаються виховати людину, мислячу особистість, суб'єкта ринкових відносин. Наш час потребує людей з новим менталітетом.

За словами голови оргкомітету виставки, директора Міжрегіонального коледжу ринкових відносин Олексія Кожевникова, основне завдання цієї експозиційної акції — навчальна орієнтація випускників 9—11 класів, об'єднання недержавних навчальних закладів та визначення єдиної концепції незалежної освіти. Свій інтелектуальний потенціал у «Культурі й освіті» демонстрували Міжнародний університет фінансів, Національна академія управління персоналом, Міжнародний інститут менеджменту, Київський інститут менеджменту та бізнесу, Міжрегіональний коледж ринкових відносин, Український комерційний коледж.

Організатори запросили на виставку 25 тисяч київських випускників, розіславши кожному особисто вхідний квиток, що водночас був і лотерейний. Учасники експозиції надали призовий фонд у вигляді цінних подарунків, найбажанішими з яких стали путівки на безплатне навчання в престижних комерційних навчальних закладах. А це гарний подарунок, особливо для дітей з малозабезпечених сімей, адже щомісячна плата в коледжі становить у середньому від 40 до 65 доларів. Щоправда, коли врахувати ті послуги, окрім самого навчання, які надає навчальний заклад своїм студентам, це не така вже й велика сума. До речі, відмінники в недержавних навчальних закладах отримують безплатну освіту і їм виплачують стипендію.

Щодо сервісного обслуговування учнів за передовим досвідом слід звертатися до дирекції Міжрегіонального коледжу ринкових відносин. Вони потурбувалися не тільки про якісний «граніт знань», а й про дозвілля та працевлаштування своїх студентів. Спільно з Українською національною шоу-біржею коледж організовує дискотеки з популярними дід-жеями Києва, капусники, вечори відпочинку. Наприклад, з початком минулого навчального року слухачів цього навчального закладу вітали популярні зірки української естради: «Брати Гадюкіни», «Вій», «Кому вниз». Тут намагаються зробити навчання святом, а не покаранням.

Утім, незалежна освіта не така вже й незалежна. Нелегко сподвижникам альтернативного навчання пробити бюрократичні барикади державних монополістів. А без ліцензії Міністерства освіти України недержавним навчальним закладам не дозволяють сіяти розумне, добре, вічне... Керівники комерційних вузів та середніх навчальних закладів не розраховують на допомогу «старшого брата», але дуже просять не втягувати їх у палице-колісну партизанську війну.

«Вустами немовляти»

Через 40 років — без політики

Яким уявляють підлітки майбутнє своєї країни та своє власне через 40 років? На таке запитання відповідали 15-річні школярі із 22 європейських країн, а також з Туреччини, Ізраїлю та Палестини на пропозицію авторів міжнародного європейського проекту «Молодь і історія». В Україні опитування провадили серед школярів дев'ятих класів Київського, Львівського, Донецького, Дніпропетровського та Кримського регіонів.

Своє бачення школярі відобразили за 5-бальною системою. 1 бал означав, що це «зовсім неможливо», 2 — «сумнівно», 3 — «можливо, так, можливо, ні», «4» — «можливо», «5» — «так і буде».

Передовсім українські школярі сподіваються на мирне життя (3,15), а також на життя демократичне (3,13). Не вірять вони в те, що Україна буде експлуатованою державою (2,54), не думають також, що Україна потерпатиме від перенаселення (2,81).

Пророкують «вуста немовлят» забруднення довкілля (3,69), а також розгортання конфліктів між бідними й багатими (3,34).

Не надто вірять підлітки в те, що через 40 років у нашій країні пануватиме добробут (2,94).

А от своє власне майбутнє вони прогнозують більш оптимістично. Вірять у вірних друзів (3,77), щасливу й гармонійну сім'ю (3,77), істотні прибутки (3,35), особисту політичну свободу (3,27). Щодо участі в політичному житті, більшість підлітків вважає, що це не їхня справа. Проте в цьому наші співвітчизники не надто відрізняються від західних ровесників: школярі усіх без винятку країн, що брали участь в опитуванні, відхилили можливість політичної діяльності.

Прес-служба центру «Демократичні ініціативи».

Галина КВІТКА, журналіст

Американські школи: відчуйте різницю

Четвертого липня — 220 років з дня проголошення незалежності США

Той, хто думає про сьогодення країни, піклується про хліб насущний, хто про завтра, — вдивляється в людські обличчя.

Давня мудрість

АМЕРИКАНЦІ пишаються своєю системою освіти, вважаючи її одним з китів, на якому тримається демократія і матеріальний добробут нації. Економісти стверджують: інвестиції в освіту забезпечують понад 50 відсотків річного збільшення національного доходу. Разом з тим у США часто можна почути, що школа не лише розв'язує безліч проблем, а й створює їх.

Навіть за поверхневого знайомства з американськими школами відчутна істотна їх відмінність від вітчизняних. І річ не лише у значно кращому матеріально-технічному забезпеченні перших, а й у кардинально іншому підході громадян США до системи освіти.

Даєш «задавак»!

В Америці немає звичного для нас централізованого управління освітою. Основне керівництво здійснюють тут штати, які, у свою чергу, поділяються на шкільні округи на чолі зі шкільними комітетами. Останні, власне, й займаються роботою шкіл, розміром їхнього бюджету, прийманням і звільненням вчителів, їхньою зарплатою, добором і рекомендацією учнів. Така децентралізація визначає і систему фінансування: у бюджеті шкіл гроші, зібрані зі шкільних округів, становлять 57 відсотків, понад 38 відсотків іде від уряду штатів. Частина з федеральної казни, куди надходять 75 відсотків усіх податків, незначна.

Навчатися дитина починає у віці 6 років. Повний обов'язковий курс становить 12 років. Щоправда, є тут одне але: коли учню виповнюється 16 років, він може залишити школу. Навіть посеред навчального року. Ніхто не має права примусити його продовжувати навчання — немає закону. Майже чверть школярів користуються цим своїм правом.

Усі американські школи можна умовно поділити на державні і приватні. Останні не отримують від держави жодного цента і існують на платню за навчання. В середньому це 70 відсотків доходу. Решта — гроші випускників, різних фондів. Учителів в такі навчальні заклади набирають за контрактом. Ці школи самі складають свої програми, підручники, посібники — ніхто не може заборонити користуватися ними. Не потрібні ні акредитація, ні експертиза. Навчання одного учня в державній школі обходиться бюджету штата від 5 до 7,5 тисячі доларів на рік, вартість навчання у приватній становить 7—10 тисяч.

Незалежно від того, приватна ця школа чи державна, їх об'єднує спільна для освітніх установ філософія американської школи: поліпшуй у себе і досягнеш усього. Тут прагнуть робити так, щоб кожний школяр міг сказати про себе: «Я — блискучий учень!», «Я — номер один!» Якщо керуватися нашою педагогічною ідеологією — це виховання «задавак». Американці вважають, що такий підхід допомагає формуванню громадянина США.

«Хрестові походи» на освітянство

Варто сказати, що такою американська школа була не завжди. Її становленню сприяли різного масштабу перевороти, що відбувалися час від часу на освітянській ниві. Один з них, що грянув на початку 60-х, був спричинений успіхами СРСР в освоєнні космосу. Тоді аналіз середньої школи, який з'ясував майже цілковите відставання молоді з точних наук, змусив шукати нові форми просвітництва, що призвело до впровадження «відкритого навчання», взятого на озброєння державними школами. Його прихильники виходили з максимальної індивідуалізації і твердили: вчителеві слід не керувати дітьми, не вести їх за собою, а йти за ними, їхніми потребами, інтересами.

Втім, свобода освіти, за якої навчання розглядали не інакше як розвагу і в якій не було місця для навчальних планів, завдань, оцінок, другорічників і тих, хто не встигає, призвела до ефекту, протилежного очікуваному: зниження рівня знань і дисципліни учнів. Тестові перевірки показали наявність в американському суспільстві «вірусу» «функціональної неосвіченості», яка визначається нездатністю зрозуміти, а не просто прочитати незнайомий текст. Дослідження підсумували — половині 17-річних важко відповісти на запитання, хто такий Уїнстон Черчіль, третина не зможе відшукати на карті Англію, Францію, Німеччину. У 80-ті маховик реформ почав обертатися у протилежний бік.

Національна комісія з проблем якості шкільного навчання, створена президентом Рейганом, констатувала: нація у небезпеці. Було подовжено навчальний рік, збільшено кількість уроків, розроблено нові програми з обов'язкових предметів, а в деяких штатах запроваджено перехідні іспити. Проте екстенсивний шлях розвитку освіти, заснований на засадах: «Більше того самого», також не дав очікуваного ефекту.

Нинішня Америка так само, як й інші провідні країни світу, робить ставку на якість освіти. Програма «Америка 2000» передбачає докорінні зміни не лише в 110 тисячах загальноосвітніх шкіл, а й у самому підході американців до освіти. Як випливає з документу, всі громадяни країни, хто закінчив школу, повинні звикати вчитися протягом всього життя, щоб виживати й працювати. Америка має стати нацією тих, хто навчається.

Американські школярі не червоніють. Біля дошки

Завдяки фінансовій підтримці з боку директора Центру науки, математики та технології навчання Лестора Полді мені вдалося побувати у кількох приватних і державних школах штату Нью-Йорк. Здивувало те, що в США не заведено дошкуляти дітям «допитами» біля дошки. «Невже,— дивуються американські педагоги, почувши про подібну практику навчання, — ваші вчителі беруть інтерв'ю у школярів? А що у цей час роблять інші? Це гаяння часу. Та й учителя у будь-який момент можуть звинуватити в необ'єктивності». Це саме стосується і усних іспитів, після яких «не залишається жодного документа».

Сіячі розумного, доброго, вічного, в цій країні надто побожно ставляться до раціонального використання шкільних годин. «Втрачений час ніколи не знайдеш знову», — часто повторюють вони. Тому перший на початку навчального року урок викладач звичайно присвячує поясненню організаційних моментів щодо проміжних та річних тестів, розповідає про свої вимоги до учнів, аби не повертатися до цих питань у подальшому. Щоб уникнути втрат дорогоцінних хвилин у класі, педагоги завчасно запасаються необхідним: розмножують для кожного школяра теоретичний матеріал, індивідуальні завдання, таблиці. Готують все аж до олівців та лінійок.

Коли діти без поважних причин пропускають уроки викладача — у адміністрації школи виникає питання: «Чи не з вини це вчителя? Може, він принижує своїх підопічних, розбираючи «хвости» під час уроків, збентежуючи учнів перед класом». Щоб підтримати моральний дух школярів, так само, як і їхніх батьків, працівникам освіти рекомендують бодай раз на рік повідомляти татам і мамам про успіхи їхньої дитини.

Права учнів такою мірою захищені, що педагогу доводиться хитрувати: збирати роботи у тих, хто сидить за першою, другою партою, по діагоналі — лише для того, щоб перевірити виконання завдань лише певним учнем кілька занять поспіль, не привертаючи до нього уваги аудиторії.

Багато хто з викладачів, особливо чоловіки, воліють не спілкуватися з вихованцями віч-на-віч: раптом звинуватять у зловживанні владою або чого доброго повісять ярлик «сексуально некоректного». Навіть під час уроків двері кабінетів, за невеликим винятком, відчинено навстіж.

До «передирання» чужих робіт так само, як і в нас, ставляться негативно. Відмінність у тому, що у вітчизняних школах «стрілочником», звично, стає той, хто списує, а в американських вважають важливим «осушити джерело». Ну а «шпаргалки» — елементарна неповага до себе. Так думають не тільки викладачі, а й діти.

Київ — Нью-Йорк — Київ.

Міністра обирають президентом

Президентом української Федерації футболу обрано Валерія Пустовойтенка, який обіймає посаду міністра Кабінету міністрів України. На надзвичайному конгресі Федерації, який відбувся в Києві, за нього проголосувала переважна більшість із 108 делегатів.

Кандидатура 48-річного міністра виявилась єдиною. Але вирішальну роль при голосуванні відіграла все-таки не ця обставина, а репутація В.Пустовойтенка як керівника «жорсткого і справедливого», котрий до того ж має досвід організаційно-спортивної роботи: протягом кількох місяців він очолює оргкомітет з підготовки українських спортсменів до літньої Олімпіади і на цій посаді зумів багато чого зробити.

— Я розумію, на що йду, — сказав новий президент футбольної федерації. — У мене і так робочий день триває 15 годин... Але стан справ у нашому футболі не може не турбувати небайдужих до нього людей. Тому я не маю наміру бути «весільним генералом» і контролюватиму все, що відбувається у футболі.

Валерій Пустовойтенко запропонував кандидатуру першого віце-президента. Ним став колишній президент федерації Віктор Банников, проти якого проголосувало лише троє. Цікаво, що незадовго до проведення конгресу керівництвом Професіональної футбольної ліги України було ініційовано збирання підписів на підтримку кандидатури Банникова на головний пост у футбольній федерації. Президент ПФЛ Григорій Суркіс пояснив, що нині ситуація змінилась і лист із підписами вважається відізваним. «Кандидатура Валерія Пустовойтенка сьогодні найкраща», — сказав він.

Було обрано чотирьох віце-президентів (Григорія Суркіса, Володимира Лашкула, Бориса Воскресенського і Анатолія Біденка), раду федерації і виконком. Хто стане генеральним секретарем, громадськість дізнається тільки після першого засідання виконкому.

На конгресі прийнято статут Федерації футболу України.

Новий президент ФФУ відповів на запитання журналістів.

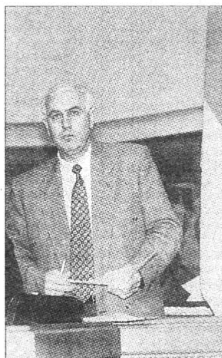
— Як збираєтеся змінювати роботу федерації?

— Постараюся зробити все, щоб цей орган був посправжньому дійовим і боєздатним, справжнім штабом футболу країни. Звичайно, необхідно підібрати людей працьовитих, ініціативних. Дуже сподіваюся на підтримку делегатів конгресу, які висловили мені одностайну довіру, на Міністерство України у справах молоді і спорту, міністра Валерія Борзова. Рішення завжди прийматимуться колективно. До речі, я непогано обізнаний зі станом справ в українському футболі, регулярно відвідую матчі національної першості. Стараюся побувати на футболі навіть під час зарубіжних відряджень. Одне слово, час для того, щоб працювати, знайду.

Пана Пустовойтенка запитали, **як він ставиться до чуток, що нібито головний тренер «Дніпра» Бернд Штанге і десять гравців клубу готові перейти до київського «ЦСКА-Борисфена»**. Він відповів:

— Нелегкі часи переживає наш футбол і, зокрема, дніпропетровський «Дніпро», до якого завжди ставився з величезною симпатією. Я взагалі вважаю, що в Україні повинна бути не одна сильна команда — київське «Динамо», а стрій конкурентоспроможних колективів. Необхідно піднімати рівень усього футбольного господарства країни. За приклад нам мають служити передові футбольні держави світу. Конкретно про «Дніпро». Раніше ним опікався «Південмашзавод», щедро виділяючи кошти на спортивний колектив. Тепер гігант індустрії сам переживає нелегкі часи. Він випускає продукцію високої якості, але вона не має збуту в збіднілій державі. Отож, завод нині не в змозі утримувати спортивні споруди, футбольну команду тощо. Але ми постараємося зробити все, щоб не розпався популярний футбольний колектив.

На завершення Валерій Пустовойтенко сказав, що вірить у світлі перспективи футболу України, національної збірної. А для цього насамперед необхідне солідне фінансове забезпечення. Президент ФФУ сказав, що має ряд суттєвих пропозицій стосовно поліпшення ситуації.

На знімку: новий президент ФФУ Валерій Пустовойтенко.

Василь БАБУХ, «Голос України»

Чернівчанка — королева пауерліфтингу

У Чехії відбувся чемпіонат Європи з пауерліфтингу серед юніорів. Блискучу перемогу у ваговій категорії до 44 кілограмів здобула школярка з Чернівців Наталія Черновцан. Виховав чемпіонку континенту відомий буковинський фахівець із пауерліфтингу Ігор Ясенецький.

Вперше українська спортсменка домоглася такого високого титулу в цьому складному виді спорту, що віднедавна почав культивуватися в нашій державі.

Наталку Черновцан персонально запрошено взяти участь у чемпіонаті світу.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

З івритом у Баля все гаразд...

Звичайно, переважна більшість уболівальників знає чудового півзахисника Андрія Баля, який тривалий час виступав у київському «Динамо» та збірній. На полі був холоднокровним, технічним, упевненим у собі футболістом з високим рівнем тактичного мислення.

Переконаний, що в пам'яті багатьох залишився казковий гол, який забив український гравець потужним ударом здалеку у ворота збірної Бразилії на чемпіонаті світу в Іспанії 1982 року. Таке не забувається. Але за той час, що Андрій мешкає за кордоном, підросло нове покоління шанувальників гри. Саме для них наведемо рядки із славної біографії спортсмена.

Народився він 16 лютого 1958 року в селищі Роздол на Львівщині. Грати почав у Львові (у спортінтернаті). Виступав за «Карпати» (Львів) — 1976-1980, «Динамо» (Київ) — 1981-1990. У чемпіонатах СРСР зіграв 292 матчі, забив 14 м'ячів. Чемпіон країни — 1981, 1985, 1986, 1990 років, володар Кубка — 1982, 1985, 1987, 1990. До числа «33 кращих» входив 4 рази (1 раз — під №1). У збірній зіграв 20 матчів. Учасник двох чемпіонатів світу. Чемпіон світу серед юніорів (1977), переможець турніру УЄФА (1976) серед юнаків. Володар європейського Кубка кубків.

Нещодавно Андрій завітав на кілька днів до Києва. Ми зустрілися з ним у його затишній квартирі на Подолі. І поговорили, як кажуть, щиро й відверто.

— Давай пригадаємо, як ти опинився в Ізраїлі.

— Завершувався сезон 1990 року. Щойно попрощався з нами Валерій Васильович Лобановський. Ми відіграли матчі з фінським клубом «Куопіо» і я отримав запрошення з Ізраїлю. Вирішив поїхати до Тель-Авіва. Сталося так, що я одразу сподобався керівникам клубу «Маккабі». До речі, не тільки футболом славний цей колектив. Його баскетбольна дружина не раз вигравала Кубок європейських чемпіонів, постійно перегравала московський ЦСКА.

У Тель-Авіві відіграв сезон. Потім до «Маккабі» прийшов новий головний тренер, який запросив інших іноземців. І мене в тому списку не було. Але на той час уже мав запрошення до тельавівської команди «Бней Йегуда». Там ми провели два сезони з Миколою Кудрицьким, вічна йому пам'ять.

— І, мабуть, цей випадок — перший в історії ізраїльського футболу, коли іноземному гравцеві запропонували місце тренера?..

— Саме так було. У клубі «Маккабі» (Хайфа) з тих пір працюю помічником головного тренера. А оце нещодавно мені довірили ще й очолити всі юнацькі команди клубу.

— Скажи, а чому тобі зробили такий виняток і залишили на тренерській роботі?

— На таке рішення, мабуть, вплинув цілий комплекс чинників. Насамперед моя попередня київська біографія, величезний досвід виступів на високому міжнародному рівні. Тоді ізраїльська преса писала, що вперше до них з-за кордону приїхав такий титулований гравець. Ще дуже важливий момент: я напрочуд швидко заговорив на івриті. У чужій країні опанування її мовою — гарантія приязного ставлення.

— І як тобі працюється?

— Знаєш, футбол в Ізраїлі поступово, але невпинно піднімається. У вищій лізі виступають принаймні п'ять добротних клубів, які суперечаються за чемпіонський титул. Матеріальна база чудова, футбольні поля ідеальні. В країні вже багато заможних людей вкладають гроші в розвиток гри. Отож, працювати приємно.

— А хто головний тренер у твоєму клубі?

— Ізраїльтянин, на ім'я Діора Шпігель. Свого часу був авторитетним гравцем, протягом восьми років виступав у сильних європейських клубах, зокрема у французьких «Ліоні» та «Страсбурзі».

— Тепер трохи докладніше розкажи про своїх підопічних.

— Ми стали срібними призерами чемпіонату, поступившись одноклубникам із Тель-Авіва, і здобули право грати в Кубку УЄФА. Отож, чекаємо 6 липня, коли жеребкування назве суперника. Серед наших футболістів восьмеро — гравці національної збірної. Потенціал колективу досить високий. Тому керівництво клубу не задоволене результатом сезону і вдалося до адміністративних заходів. По завершенні чемпіонату звільнено кількох гравців, зокрема захисника збірної Уругваю Едгардо Адінольті.

— А чи багато в складі іноземців?

— Тепер залишилося двоє. Щоправда, 21-річний словак Ярослав Кінтош, який виконує роль ліберо в олімпійській збірній своєї країни, зазнав травми коліна. Тепер лікується. Другий, гадаю, добре знайомий вам Сергій Кандауров, який грав у харківському «Металісті». Просто дивуюсь, як його прогавили і дозволили йому виступати за російські збірні. Це велика помилка. Був ще один українець — Роман Пец. Але він пошкодив ногу, і наше керівництво передало його в оренду до іншого колективу.

— Якою мовою спілкуєшся з підопічними?

— Винятково на івриті. Я вже казав, що опанував єврейську мову дуже швидко й легко. Велике бажання і щоденне спілкування — запорука успіху.

— Андрію, а як в Ізраїлі ставляться до українців?

— Приязно. Але тут слід уточнити. Колишніх мешканців СРСР в Ізраїлі не ділять на грузинів, білорусів, українців, узбеків тощо. Усім назва одна — росіяни. Але ми стараємося, як можемо, пропагувати нашу молоду незалежну державу. До речі, мені пощастило разом із першим нашим Президентом Леонідом Кравчуком і тодішнім послом Юрієм Щербаком свого часу відкривати посольство України в Ізраїлі.

— А як твоя сім'я приживалася на новому місці?

— Нормально. Не було жодних серйозних проблем. Син Данило (у серпні йому виповниться десять) ходив у садок, тепер — до ізраїльської школи. Має приватну вчительку, яка навчає його російської. Українською він спілкується зі мною. Дружина — домогосподарка.

— Скажи відверто, чи не тисне на психіку політична обстановка? Маю на увазі недружнє оточення, в якому перебуває Ізраїль, часті теракти...

— Справді, будь-яка нормальна людина боляче реагує на такі події, близько приймає їх до серця. Все це жахливо. Телебачення показує все, не приховуючи нічого. Як правило, гинуть ні в чому невинні люди: старі, жінки, діти. Але населення Ізраїлю живе, працює, а спільна біда його ще більше згуртовує.

— Що знаєш про нинішній стан українського футболу? Як тобі сучасне «Динамо» (Київ)?

— Динамівці — справжні лідери. За ними — певний вакуум. І далі — «Чорноморець», «Дніпро» ... Важко мені сказати, що буде навіть незабаром з цими колективами. А от «Динамо» — чудова команда, як на мене, європейського рівня. Гадаю, що вона себе ще покаже з найліпшого боку. Шкода, що вдома наш найкращий клуб не має гідних конкурентів. Утім, вірю, що вони неодмінно з'являться. Але потрібна багатьом командам фінансова підтримка.

— Пригадується наша з тобою розмова 1981 року, коли тебе, дебютанта динамівського клубу, назвали найкращим футболістом березня в Україні. Ти розповів, що в новому колективі було легко прижитися. Адже з Дем'яненком, Хапсалісом, Балтачею, Безсоновим познайомився ще підлітком, коли грали в різних збірних. А які тепер твої контакти з ними?

— Найчастіше спілкуюся з Анатолієм Дем'яненком, який з динамівцями часто буває в Ізраїлі, Володею Безсоновим. Торік «Маккабі» (Хайфа) брав участь у міжнародному турнірі в Лос-Анджелесі. Дуже радісною і приємною була зустріч там із Сашком Хапсалісом, який відкрив у Каліфорнії дитячу футбольну школу. Назвав її «Динамо» (Київ)! Склалося враження, що мій товариш не бідує на чужині. Із Сергієм Балтачею, на жаль, мало контактую. Він, кажуть, знову поїхав до Великобританії.

— І останнє запитання: чи довго збираєшся працювати далеко від домівки?

— Маю пропозиції з кількох, щоправда, не елітних, ізраїльських клубів на посаду головного менеджера. Ті умови, що їх пропонують, мене не задовольняють. Тому підписав ще на рік контракт з «Маккабі» (Хайфа). Про те, що буде далі, якось і не замислювався. Хоча добре усвідомлюю, що тренерська праця дуже невдячна. Сьогодні команда виграє, і все гаразд. Завтра гра погіршилася, і ти втратив роботу. Поки я вдосконалюю свою англійську і планую скласти іспити на європейську тренерську ліцензію. З нею буде значно легше. Якщо мене покличуть на Батьківщину, завжди готовий їй служити...

Сергій ВАСИЛЬЧЕНКО, археолог

Алогічна епоха в космічному контексті

ПОЧУВ в автобусі: «Ото дивина — скільки століть Україна боролась за незалежність, і все начебто хтось тримав і не пускав. А ось вона на нас звалилась, коли ніхто навіть і не чекав».

Незрозуміло. Незбагненно. Алогічно. Імовірно, епоха у нас зараз така — алогічна. І немає в кого запитати, куди йдемо і де вона, логіка буття...

А можливо, слід запитати у тих, хто знає не людську, а куди більш високу — космічну логіку? Два роки тому пішов із життя видатний український мислитель Микола Олександрович Чмихов. Пішов цілком невостребуваний політиками-практиками, не зрозумілий колегами, і в той же час реалізувавшись за своє коротке життя (прожив усього сорок років!) майже сповна: обдумав усе, що зміг у відпущений йому час, опублікував усе, що вважав за доцільне... І залишив нам свої пояснення всього, що нині відбувається.

У чому, власне, феномен Чмихова? І хто він? Перш за все — не астролог-любитель і не публіцист-фантаєр, а глибокий і серйозний вчений. Археолог за освітою, доцент Київського університету імені Тараса Шевченка, потім — професор університету «Києво-Могилянська академія» доктор історичних наук. Ще за студентських молодих літ почав вивчати світогляд древніх народів, і прослідкувавши на цій основі закономірності земного буття, став виступати з прогнозами відносно недалекого майбутнього України і взагалі всього людства. А в кінці життя видав одну за одною три великі роботи. Це знаменита у нас і відома за кордоном монографія «История язычества Руси», книжка блискуча, буквально зачаровує грою аналітичного розуму, курс лекцій для студентів вузів «Археологія та стародавня історія України» (у співавторстві з Н. Кравченком та І. Черняковим), навчальний посібник для вузів «Давня культура». В них — результат двадцятирічної праці, і кожен, хто бажає знати, може віднайти в цих працях логічні пояснення того, що зараз дивує і обивателя, і політика своєю начебто алогічністю і хаотичністю.

То в чому ж сенс чмиховських прогнозів? Микола Олександрович має всі підстави сказати: я переконався, що древні люди добре знали, що всі круті повороти земної історії цілком і повністю визначаються періодичною критичною розстановкою планет, які потрясають усю Сонячну систему; знали циклічність цих катастроф; залишили нам описи жахливих подій у людському суспільстві, які відбуваються на рубежах природно-історичних епох. Я співставив ці свідцтва, що дійшли до нас з далекого минулого, з сучасними науковими даними, геологічними, геофізичними та іншими і можу твердити, що на межі епох руйнуються старі державні структури, і в першу чергу ті, що збудовані на імперіалістичних засадах. І все це з однією метою: через руйнівно-творчу космічну катастрофу створити нове суспільство і підняти його на наступний, якісно вищий ступінь розвитку.

Астрономічні розрахунки дозволяють думати, твердив Чмихов, що в 2015 році станеться грандіозна природо-космічна катастрофа, а сучасна епоха, в якій ми живемо, повинна закінчитися в 1996 році.

Микола Олександрович писав, що в наш час багатонаціональні державні утворення приречені, і передрікав розвал Росії. Чечня — чи не каже вона про початок цієї неймовірної події, у що не повірить нині, зрозуміло, жоден росіянин?

Він правий, Чмихов, чи ні? Чи пояснює він логіку того, що відбувається? Поживемо — побачимо.

Людмила ФІСЮН, «Голос України»

Вийти заміж за іноземця...

У ПОСОЛЬСТВІ Норвегії в Україні висить табличка, на якій — строфи із саги, написаної знаменитим вікінгом, королем Гаральдом своїй коханій Єлисаветі Ярославні.

Вікінг без пам'яті закохався у київську князівну. Але не мав ані скарбів, ані посади. І тому помандрував світом здійснювати подвиги. Кожний оспівував у поетичних рядках, завершуючи строфу словами: «а проте руська дівчина у золотому намисті мене не хоче»...

Як відомо, історія закінчилася щасливо. І Гаральд, ставши королем Норвегії, поріднився з київським великим князем Ярославом Мудрим.

Звичайно, світ змінився. Але, як і колись, тисячі українок стають дружинами іноземців. Бо — вродливі, працьовиті, ніжні...

Не раз доводилося чути, що американці, у яких жінки, як свідчить статистика, надто захопилися бізнесом (третина фірм у США належить «прекрасній» половині), рівноправністю і харчовими напівфабрикатами, шукають дружин в Україні.

Істина в тому, що ми — інші. Бо в більшості, хоч як напружувалася часом за 70 років колишня радянська влада, традиційно збереглися власне жіночі якості: спочатку — турбота про сім'ю, а вже потім — службова кар'єра, дамські салони й розваги.

Такими, певно, й залишимося назавжди.

Однак нині, звичайно, українкам особливо важко. Тому й шукають жіночого щастя за кордоном. Благо, можливостей для цього достатньо. Міжнародні шлюбні контори навперебій пропонують наречених: від американця — до африканця.

... Подруга моєї приятельки, 32-річна Ніна (розлучена і має сина-підлітка) вийшла заміж за американця. Познайомилася з ним у Чехії, де кілька місяців працювала за наймом. Після від'їзду до США від неї майже місяць не надходило жодної звістки. Уже не знали, що й думати...

Ніна зателефонувала і пояснила: потрібний час, щоб позбавитися шоку, бо Америка — це зовсім інша планета...

Приятелька збирається до Ніни. Ось-ось до Києва приїде Стів, з яким познайомилася через московську шлюбну контору. Довго листувалися. Нині оформляє «візу нареченої».

«Я так втомилася. І хочу просто заміж: займатися чоловіком, дітьми, домівкою, собою, — пояснила свій вибір.— Бажаю щастя ще в цьому столітті...»

За ним, за щастям, сусідка Ірина, спакувавши валізи, поїхала аж у Габон. Тепер у неї — маленька темношкіра Марія-Жаннет, невеличка світла квартирка (бо небагатому чоловікові доведеться ще не один рік працювати, щоб заробити на більшу) і екзотичне манго, яке росте під вікном...

Нещодавно почула сумну історію про веселу дівчину, яка вийшла заміж за теж веселого морського капітана з однієї північної країни. Власний будинок, достатньо грошей... Але щастя тривало недовго. Йдучи у плавання, капітан... замкнув молоду дружину в надійно «загерметизованому» будинку, напакувавши на два місяці холодильник. Тобто на увесь період свого відрядження. І пояснив, що «зачиняє за собою двері»..., бо вона тепер його дружина, тобто власність.

Проплакавши кілька днів, бідолашна з телевізійної передачі дізналася про телефон товариства з охорони прав жінок. Ламаною англійською (ще й тому про всяк випадок варто вивчити іноземну мову...) пояснила, що трапилося. Місцеві феміністки разом з поліцейськими визволили бранку з неволі. Допомогло і посольство. Наостанок, щоб поїхати до матері, довелося навіть трохи обікрасти ревнивця... Добре, що країна виявилася цивілізована...

Сергій ПАУКОВ, уфолог

Вони ще нам не представилися

НЛО в космосі спостерігають давно. Та тільки з початком космічної ери стали здійснювати цілеспрямований пошук і фіксацію НЛО, з'явилися перші знімки, кінокадри і відеозаписи, а також свідчення космонавтів.

Одною з перших структур в Україні, що стала займатися на добровільних засадах вивченням НЛО, є створена на початку 80-х років за рекомендацією керівництва Академії наук Українська республіканська секція з вивчення аномальних явищ, яку очолив видомий учений, академік Г. Писаренко.

Разом з тим, дехто з учених або не вірить у НЛО, або відносять їх до числа аномальних атмосферних та інших явищ. Але ж у космосі атмосфери немає!

Звернемося до фактів.

У серпні 1991 р. американські астронавти з кораблів «Дискавері» та «Коламбія» зробили кілька відеозаписів масових прольотів НЛО над Землею.

Фотографії НЛО зроблено з «Лунар-Орбітер-4», «Джеміні-4», «Джеміні-7» та кораблів серії «Аполон-10, 11,14, 16» та ін.

Я вперше почув про НЛО в космосі з повідомлення Г. Гречка весною 1978 р. після польоту на кораблі «Союз-26». У нього були ще свіжі враження про політ, і він хотів поділитися ними з різними спеціалістами. Пам'ятаю, як серйозно він розповідав про оранжеві кулі, що летіли за космічним кораблем.

А ось фрагмент запису переговорів ЦУПу з екіпажем станції «Салют-6» — «Союз-Т-4» 5 травня 1981 р.

«Фотон» (Ковальонок): О 17 год. 53 хв. на віддалі 150—200 км від станції стався яскраво-червоний вибух. Я займався фізкультурою і дивився вниз на Землю. В ілюмінатор побачив кулю, що яскраво горіла і йшла майже паралельно напрямку польоту станції. Куля далі набула трохи довгастої форми на зразок дині. Навколо неї почав утворюватися тоненький шар серпанку, потім стався подвійний вибух з інтервалом у півсекунди. Спочатку вибухнула передня частина, тоді — задня... Замалював це (див. малюнок).

«Зоря» (Рюмін): Це було вище чи нижче від вас?

«Фотон» (Ковальонок): Це було на тлі Землі. Після вибухів протягом 3—5 хвилин залишався білий дим, як після згоряння магнію.

У цей час бортова спецапаратура зафіксувала збільшення потоку нейтронів над загальним тлом Землі. Характер зміни потоку нейтронів показує, що явище не було ядерним вибухом і не було вибухом узагалі.

Можливо, НЛО становлять реальну небезпеку для космічних апаратів і для їх екіпажів.

Так, 22 травня 1991 р. сталася нештатна ситуація під час стикування корабля «Союз ТМ-12» зі спільним радянсько-англійським екіпажем. Ще під час стикування корабель «трохи спіткнувся». Уцей період у ЦУПі спостерігали обертання навколо космічного корабля невеликого НЛО. Цей НЛО бачив і космонавт М. Манаров. Сам об'єкт був схожий на маленький «верткий супутничок», що яскраво світився біля орбітальної станції.

5 квітня 1975 р. на космодромі «Байконур» стався досить рідкісний випадок. За кілька хвилин до старту корабля «Союз-18» підполковник В. Ільїн помітив над стартовим майданчиком великий НЛО сірого кольору. Поки він розглядав цей об'єкт, ракета почала повільно підніматися. Проте замість рівного польоту вона почала описувати складну траєкторію. Після цього НЛО зник з поля зору. Як з'ясувалося пізніше, на борту корабля після старту пролунав звук сирени і замиготіло табло «аварія носія», потім зупинилися всі двигуни. Космонавти В. Лазарєв і М. Манаров почали спуск на землю.

Точно важко встановити, чи винен тут НЛО, але така версія не виключена, адже добре відомо, як зупиняються мотори під дією НЛО у автомобілів і навіть у ракетних крейсерів.

Окремі космічні НП дехто із фахівців пов'язує з НЛО. Такі версії серйозно відпрацьовували під час розслідування зникнення міжпланетного зонду «Фобос-2» у березні 1989 р. У цей період активність НЛО була особливо висока. В поле зору американського електронного «ока», націленого на зірку Канопус, час від часу потрапляв НЛО, який вони прозвали «літаючий вовкулака».

Генерал-полковник Вотінцев повідомив про екстремальну ситуацію, що склалася в липні 1983 р. у підпорядкованих йому військах протикосмічної оборони. А сталося таке.

За інформацією з борту штучного супутника Землі на командному пункті космічної системи було сформовано інформацію про начебто масовий старт ракет з території США. В ході розслідування було висунуто версію: під час різкого переходу космічного апарата з освітленого Сонцем середовища в тінь стався збій у бортовій ЕОМ з наступним видаванням неправильного сигналу, що звучить вочевидь непереконливо.

Проводячи уфологічний аналіз цієї ситуації, можна припустити, що збій у бортовій ЕОМ супутника міг відбутися під дією полів НЛО, який пролітав поблизу.

Відрадно, що українські військові роблять спроби вивчення НЛО, про що наприкінці грудня 1995 р. повідомив у пресі начальник Головного гідрометеорологічного центру Збройних Сил України полковник Ю. Луньов, посилаючись на відповідний наказ міністра оборони.

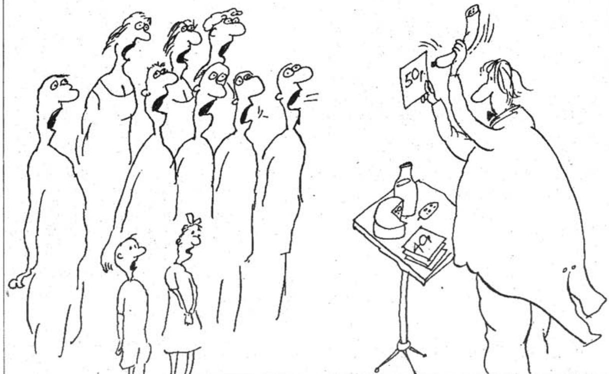
На закінчення зупинюсь на найсвіжішому факті. Наприкінці лютого 1996 р. по українському телебаченню було показано фрагменти відеозаписів пригоди в космосі з американським кораблем «Коламбія» з італійським супутником. «Коламбія» буксирувала супутник на багатокілометровому тросі. Несподівано стався розрив троса, після чого супутник було загублено. Астронавти доповіли в НАСА, що не мають якоїсь версії про причини пригоди.

Проте уфологам добре відомо, що НЛО іноді випускають специфічні промені, які часом досягають завдовжки десятків кілометрів, при цьому вони, як правило, мають деяку щільність, через що їх рідкісне явище називають «тверде світло». Саме такий промінь і міг розірвати буксирувальний трос. Так, на екрані телевізора добре видно променевий вертикальний кластер, що повільно пересувається в бік супутника.

Усі бажаючі, в тому числі астронавти «Коламбії» та фахівці НАСА, можуть це легко перевірити, переглянувши відеозаписи на відповідній апаратурі, із застосуванням «стоп-кадрів». Якщо припущення підтвердиться, то це буде один із найсенсаційніших випадків з НЛО, знятих у космосі.

Малюнки Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Жарт номера

Мал. Анатолія КАЗАНСЬКОГО.

● *Не чіпайте об'єктивність! Наб'є морду!*

Олександр ПАСТУХ.

Вова сидів на лавці

Вова сидів на лавці біля будинку, йому було якось недобре після того, що сталося в житті… А тут ще ця палиця.

Велика, зловісна палиця лежала, притулившись до стіни. Непокоїла вона його.

— Що це за палиця? — думав Вова. — І якась дивна, непомірно товста, на кінці відполірована часом. Мабуть, якщо такою тарахнути, мало не видасться.

Неясна тривога не давала думати про своє.

— Не до добра це. Хто її міг тут покласти? І навіщо? Може, якийсь вбивця поклав наче й не було нічого, щоб не спричинити підозр. Лежить, справді, хитро й зручно.

— Тільки цього мені не вистачало, — сповнювався наче горщик страхом Вова. — Ні, я тут ні при чому. Кому я потрібний? І за що? Я нікому нічого не зробив. Може, це просто садист якийсь? Йому все одно кого… Ні, садист, він, як правило, вже ходить з палицею. А може, я все це нафантазував, нема ніякого вбивці. Лежить просто палиця.

Та це його не заспокоїло.

— Ні, не може така ПАЛИЦЯ лежати просто так… А втім, простіше закинути її у кущі, і цим запобігти. Отак і зроблю.

Вова нахилився, щоб покінчити з цим…

Та тут-таки в темноті нічної тиші почулися кроки, що наближалися.

— Не встиг! Що робити?

Хтось був уже зовсім близько. Вова похолов. І раптом, як це й буває, його освітлило!

Вова різко схопив палицю і одним ударом… Злополучну палицю викинув у кущі й тільки після цього остаточно заспокоївся і почав думати про своє.

Анатолій КАЗАНСЬКИЙ.

Вкрутимо лампочки!

Я грюкнув дверима цієї задрипаної установи, де щойно знехтували мої організаторські здібності, і поволі побрів вулицею. То вже була шоста контора, яка безсоромно плювала мені в чутливу душу, натякаючи, буцімто не здатен творчо працювати за галопівного ринку. Це ще як розуміти творчість, шановні!

Іду і бачу, як навстріч суне молодик з підбитим оком. Ліхтар світить, мов стоп-сигнал. Я зупинився.

— Приліпили? — мовлю співчутливо.

— Задрипанці! — каже парубчага у тон моєї войовничо настроєної душі. — Знехтували організаторські здібності...

Це сказано було цілком під мій зіпсований настрій.

— О, геть як у мене! Тоді ходімо й скропимо душу!

Завернули до найближчого кафе і вишкребли з кишень усе, що в них знайшлося. Спорожнивши питво, я меланхолічно впав у розпач і засумував над горопашним життям-буттям. А новий знайомий узявся підбадьорювати, блискаючи від випитого уже не одним, а двома стоп-сигналами:

— Не дрейфуй! Давай створимо якесь підприємство і заживемо! Тепер тих підприємств розвелося — газети не встигають списки публікувати.

— Чудова думка! — погоджуюся, витираючи сльози розпачу. — А морди не наб'ють?

— Скільки тієї морди!

— Тоді давай. Але яке підприємство створимо?

— Та будь-яке: спільне, акціонерне, закритого типу, відкритого, з обмеженою відповідальністю чи безмежною... Хіба їх мало?

— І що ж ми робитимемо?

— Та будь-що!

— А все-таки?

— Хоча б закручувати лампочки...

— Підприємство із закручування лампочок... Побий мене депутате, звучить!

— Лише б кредит вибити, а далі — діло закрутиться.

— Таки закрутиться! — повеселів я.

Уже наступного дня ми виготовили у знайомого гравера печатку і розіслали робочі послання у найрізноманітніші фірми й установи. Хай ти провалишся! Два банки відразу зголосилися надати нам кредити під проценти, зо два десятки установ пристали на умови співпрацювати. Щоправда, жоден суб'єкт не забажав, щоб ми вкручували їм лампочки, проте залюбки пропонували нам двосторонні операції стосовно усушування, засолювання, утрясання, викачування, перекачування, штабелювання, укладання, пересилання, досилання і ще доброї дюжини і посередницьких і бартерних угод — аж до розчісування та провітрювання вовни.

Ми пришльопали печатки в паперах усім, чиї імена знайшли у списку новоявлених партнерів, відкрили у банку рахунок, а вже за тиждень мирно бесідували у ресторації, міркуючи над мінливістю долі. Спорожнивши своє питво, я чомусь пригадав недавній приятелів стоп-сигнал, від цього нараз впав у розпач і безпросвітно засумував:

— А що, як нам засвітить в'язниця?

— Скільки тої в'язниці! — простодушно мовив партнер.

— Усе ж таки...

— Щось та придумаємо. Хіба у в'язниці мало роботи?

— Побий мене депутате, але якої саме?

— Та будь-якої! Лампочки закручуватимемо...

Я довго обмізковував непересічну думку, одначе так до кінця й не спромігся зрозуміти, а тому вкрадливо попросив деталізувати її глибинну суть:

— Кому — вкручуватимемо?

— Та хоча б начальникові тюрми!

— А морди не наб'ють? — обережно видихнув я.

— Скільки тієї морди!

Савелій ЦИПІН.

Висівки

● Точка перегину перейшла в рису бідності.

● Скільки треба розділити чужих точок зору, щоб мати власну думку?

● Остання вмирає надія, але скільки родичів бувають присутні на її похороні!

● Скільки можна оздоровленню в економіці стояти на порозі — так можна і простудитися.

● Якщо б ми знайшли те, що загубили, нам і шукати було б нічого.

В'ячеслав НАЛЬОТОВ.

Пародія

Хоч в Одесі ще мертвий сезон, або Мій клич і бич

Я не можу без тебе, море,
Як не можуть без неба зорі.
Я без моря Одеси не мислю,
Як не мислю життя без кохання.

Петро ОСАДЧУК,
народний депутат України.
З вірша «Вічний клич моря».

Я без моря Одеси не мислю,
Тож її полюбити резон,
Я до неї примчусь — тільки свисни,
Та в Одесі ще «мертвий» сезон.
І тому у парламенті кисну —
Може ж, приймем найбільший закон.
Зал засідань, як море, хвилюється,
Бо про сніг торішній турбується.
Я до залу вітаюся: Здрастуй!
І благаю: Даруй мені тишу…
Але той лементує гучніше,
Як завжди, гомінкий і зубастий.
Синє море — це вічний клич,
А парламент — і клич, і бич…
Я не можу прожити без нього,
Як без хвилі і пляжу морського.
Хай ревуче і ніжно врочисте
Море вчить, як здолать сатаністів.
Жаль, не можу до моря потрапити,
Бо не мислю життя без регламенту
Та й в Одесі ще «мертвий» сезон.
Перепрошую — жде мікрофон…

Володимир СЕМЕНО.

Полтава.

На добраніч, діти
(Міні-сценарій)

І. «На» чи «за»?

Хрюша: Тітонько Валю, візьміть мене до себе.

Тьотя Валя: А що ти робитимеш у мене?

Хрюша: Вдень охоронятиму домівку від рекетирів, ввечері твоїм онукам казки розповідатиму, а як помреш — на поминки за стіл…

Тьотя Валя: Ти хочеш сказати «на стіл»?

Хрюша: Ні. На столі ти в своїй труні лежатимеш.

Тьотя Валя: А з рекетирами як ти упораєшся? Вони ж такі страшні і з пістолетами…

Хрюша: А я верещатиму весь день. Прийдуть вони нас грабувати, почують гвалт і подумають, що тут уже працює інша банда. Та й підуть, вирішивши, що цю сферу впливу вже зайнято.

Тьотя Валя: Добре. Ти мене майже вмовив. А казки які ти розповідатимеш?

Хрюша: О, казок я знаю багато! Й усі страшні: про класову боротьбу, про диктатуру пролетаріату, про перемогу світової революції, про будівництво комунізму, про безкласове суспільство... Я знаю всі казки дідуся Карла, дідуся Фрідріха, дідуся Володі, дідуся Йосипа, дідуся Микити і дідуся Льоні…

2. Секс-бомба

Степашка: Хрюшо, що сталося з нашою Каркушею? Вона щодня в новому вбранні. І гроші в неї якісь не наші.

Хрюша: Це, Степашко, тому, що вона щовечора до готелю літає. Там іноземець з папугою мешкає.

Степашка: А навіщо Каркуша цьому іноземцеві?

Хрюша: Дурник ти, Степашко. Вона до папуги літає.

Степашка: А, я зрозумів. Я про це навіть фільм бачив. Тільки там жінка була, а не Каркуша. А називається це секс-бізнес. Адже ж це неправильно, Хрюшо?

Хрюша: Неправильно, Степашко.

Степашка: Давай-но тьоті Валі розповімо.

Хрюша: Що ти, Степашко?! Папуга ж не сам, а зі своїм господарем. Чи ти хочеш, щоб у нашому колективі дві секс-бомби було?

Юрій АЗАНОВ.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

— Дивлюсь я на тебе, Сидорчук, і думаю: напевне, ти хочеш добре заробляти?

— Як у воду дивишся — звичайно, хочу!

— Можу тобі допомогти — дати кілька корисних рекомендацій. Скільки ти бажаєш зашибати?

— Хоча б доларів 50!

— Не смиши мене, Сидорчук, хіба це гроші?

— Дивлячись для кого!.. Гаразд, тоді сотню. Можна?

— І це не гроші! Сотню ти можеш отримувати і на рідному заводику, якщо, звичайно, будеш леліяти своє начальство.

— А двісті доларів можна?

— Запросто. Кидай роботу і йди на базар торгувати барахлом.

— А триста?

— Раз плюнути! Тільки торгувати ти вже повинен нежувальною гумкою та «снікерсами», а, скажімо, відеотехнікою.

— Будь другом, навчи, чим я повинен торгувати, щоб отримувати п'ятсот баксів?

— Чому обов'язково торгувати? Гайни у валютчики-міняйли і п'ять сотень — твої!

— А тисячу?

— Йди в керуючі банком. Разом із презентами матимеш і більше!

— Оце для мене! Ну, а три тисячі, ні, краще, п'ять, десять тисяч — що я повинен робити, щоб щомісячно отримувати 10 тисяч баксів?

— А нічого. Для цього тобі потрібно стати якимнебудь державним діячем: зробив розумний вираз обличчя, підписав документ, — ешелон із суперфосфатом іде на захід, а ти отримуєш гонорар… Підписуєш ще один папірець — ешелон з міддю йде на схід — знову отримуєш гонорар. Усе в твоїх руках, Сидорчук. Керуйся моїми рекомендаціями і збагачуйся!

Олександр ПЕРЛЮК.

Кіровоград.

Вас реабілітовано, Гавриле Андроновичу!

(Початок на 10-й стор.).

... Тривалий час я обіймав на Донеччині посади спочатку керівника обласної письменницької організації, а потім — головного редактора журналу «Донбас». А нажити на цій службі недругів — дуже легко...

І от одного разу — це шістдесяті роки — прийшов до редакції поет-початківець і пропонує надрукувати в часописі його листування з В. Сосюрою. А зводилося воно до того, що молодик умовляє славетного майстра поезії перекласти його російські вірші українською, а той відповідає, що не має змоги, погано почувається. А що Володимир Миколайович, як відомо, був людина сердечна, добра, то не обійшлося і без компліментів на адресу прохача. Листи літературно-пізнавального значення не мали і, звісно, надруковані не були, хоч як люто скреготав зубами «молодий талант».

Та от минає час, і раптом дізнаюся: по місту поповзла чутка, та ще ж і яка! Нібито я — не хто інший, як син куркуля, репресованого ворога народу. Свідомо лишився на окупованій території, співробітничав із гітлерівцями, а тепер переховуюся від каральних органів під чужим прізвищем. Ще й «стішок» пішов по руках: «Мы его талант не отрицаем — он служил при немцах полицаем!»

Звинувачення були такі безпідставні й безглузді, що я спочатку й уваги особливої не звернув. (Адже йшлося про того, хто вже на другий день війни виступив у газеті з віршем «Он проснулся. Гитлер узколобый, собаке бешеной — собачья будет смерть!» Про того, хто, будучи інвалідом другої групи і опинившись — не зі своєї вини — у ворожому тилу, брав посильну участь у підпільно-патріотичній роботі серед населення, за що й був у 1946 році прийнятий до партії. До речі, чи не першим серед тих, хто мав нещастя зостатися на окупованій території).

Ах, який же я був наївний, повіривши старому прислів'ю, що «у брехні короткі ноги»! Минав час, і я дедалі частіше почав наражатися на погляди, сповнені недовіри, підозри, відчуженості або й відвертої зневаги. Мене почали сторонитися навіть люди, які, здавалося б, мене добре знали і яких я вважав своїми друзями...

Нарешті, анонімного наклепника було викрито, і райком вирішує виключити його з партії, а я подаю заяву до суду.

Аж раптом — дзвінок із Москви, з «Правды»:

—Ну что вы, товарищи? Он же наш автор! Мы расцениваем это как гонение на правдиста!..

І райком своє рішення скасував, а суддя — за наказом «згори» — у позові мені відмовив. Щоправда, обком усе ж таки виніс догану, і наклепник прикусив язика. Але ж «мавр» уже зробив свою справу! Адже про те, що його, автора підлих анонімок, викрито і хоч якось покарано, знали одиниці, а поголос, що Віктор Соколов — зовсім не та людина, за яку він себе видає, розходився, мов кола на воді, ширше й ширше.

У республіканському видавництві «Дніпро» мою збірку викреслили з плану, в журналі «Радуга» повернули рукопис нарису, який ще недавно високо поцінували, і мовби у вічі плюнули:

—Говорят, вы скомпрометировали себя...

А один з керівних працівників Спілки письменників, який, до речі, давно і добре знав мене, спитав, відводячи у бік погляд:

—А тобі дозволено виступати через Бюро пропаганди?

Дихати ставало нічим. Мовби опинився в безповітряному просторі. Не знаю, як вижив...

Ось такою вона бувала — чи й далі буде? — хвостатою і смертельно небезпечною — комета на ім'я Наклеп...

З пошти

ЯК ТАКЕ МОГЛО СТАТИСЯ?!

Через вашу газету хочу запитати відповідальних працівників з Мінчорнобиля: як таке могло статися? А суть ось у чому.

Я — багатодітна мати, маю п'ятьох дітей, живемо в зоні обов'язкового відселення, чоловік — «афганець». Про матеріальне становище писати не буду, всім нині тяжко. Але коли випала нагода оздоровити дитину в Італії, ми зраділи. Ще взимку почали готувати документи. Скільки їх треба було зібрати — це жах. І ось першого червня спорядили дитину в дорогу, завезли в Народичі, і група дітей, що мали їхати до Італії, автобусами вирушила в сусідню державу Білорусь, до Гомеля, а вже звідти спецрейсами їх мали доставити до Італії.

Відповідальною за від'їзд і супроводжуючою дітей до Італії була заступник голови райдержадміністрації Г. В. Корінна. Маючи владу в даному випадку, пані Корінна замість моєї дитини посадила в літак свою небогу Н. Казмірчук, мати якої — двоюрідна сестра Корінної, працює завідуючою Народицьким відділенням Овруцького молочноконсервного заводу. Документи на неї готували таємно. Коли йшла посадка на автобус у Народичах, то зачитувалися прізвища всіх, хто має їхати, прізвище Казмірчук там не значилося. (До речі, небога вже оздоровлювалася в Євпаторії, Трускавці, має їхати до Німеччини). А коли зачитували прізвища дітей під час посадки на літак, то моєї дитини не було вже названо. І моя десятирічна дитина залишилася в Гомельському аеропорту сама, напризволяще.

Ніхто із супроводжуючих працівників (у тому числі й пані Корінна), працівники міліції, райдужно не поцікавилися, чому стоїть і плаче дитина, коли всі діти вже сиділи в літаку! І тільки медсестра, котра супроводжувала дітей, випадково впізнала мою дитину, і на другий день у машині швидкої допомоги її привезли додому.

Після цього нервового потрясіння дитина ночами не спить, плаче. Боляче й мені, матері, як могла ВІДПОВІДАЛЬНА за дітей покинути напризволяще в чужій державі, далеко від домівки малу дитину? Як узагалі можна довіряти їй дітей, коли вона здатна на такі вчинки? Адже на посадку в літак вона пройшла за руку зі своєю небогою. І взагалі, скільки разів вона сама може їздити на оздоровлення за казенний рахунок? Адже вона вже побувала в Італії, на Кубі, тепер знову Італія...

Чому в списках у Народичах моя дитина, Никоненко І. Ю., була, а в Гомелі уже не було? Чому в Гомелі у літак сіли «діти» 19-20 років? Чому цих порушень не бачать ті, хто повинен за цим слідкувати? Нині моя дитина «оздоровлюється» в селі, в зоні обов'язкового відселення, а хтось замість неї поїхав до Італії.

Мабуть, що це не один такий випадок. Село гуде від цієї події, люди дивуються, чому я мовчу. А що я, проста жінка, можу зробити? Добитися правди нині важко, але ви в своїй газеті багато неправди показуєте. От і вирішила я написати до «Голосу України», бо вірю вам...

Валентина НЕНЮК.

Селець
Народицького району
Житомирської області.

Від редакції. Ми зв'язалися з президентом української спілки «Чорнобиль» Юрієм Андреєвим. «На жаль, цей випадок — не виняток, — сказав він. — Торік двоє хлопчиків такого ж віку цілісінький день із своїми чемоданами добиралися з чужого міста до Києва, бо виявилися «зайвими» в групі, що вирушала на оздоровлення в Німеччину. Про подібні випадки в Житомирській області було вже чимало повідомлень. Ми обов'язково розслідуємо й це і вживемо заходів».

На думку Юрія Борисовича, таке безладдя є наслідком того, що нашим законодавством дозволено створення різних громадських «чорнобильських» організацій, і закордонні «вояжі» нині організовує кожен, хто тільки захоче.

Створюються організації, які збирають кошти нібито на оздоровлення дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, при цьому добряче набиваючи грішми власні кишені. Скільки таких організацій в Україні — невідомо, зате відомо, що їх ніхто не контролює. А раз контролю вони ніякого не мають, то й діють зухвало і безсоромно, намагаючись урвати собі якомога більше.

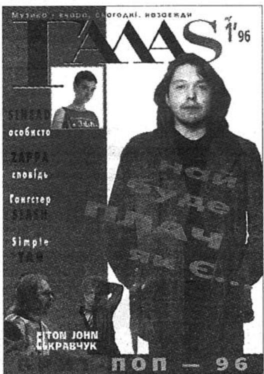
Реклама

Анонс

Людмила МИКИТЮК, «Голос України»

Най буде «Галас» як є ...

СТАРАННЯМИ колективу музичної газети «АУТ», чеських поліграфістів та ще деяких хороших людей вийшло в світ перше число майже шикарного українського музичного журналу «Галас». «АУТ», натомість, почив у Бозі. Газета вмерла в журналі. Про сантименти, плани й амбіції, що їх спричинила реінкарнація, ми поцікавилися в екс-редактора «АУТу», редактора «Галасу», а також автора телевізійної програми «Тинди-ринди» Олександра ЄВТУШЕНКА.

Про сантименти було сказано коротко: шкода, бо хороша була газета. Від себе додамо, що експерти українського «Греммі» — рейтингового фестивалю «Нові зірки старого року» любили називати її найкращою музичною газетою України. Найкраща була водночас практично єдиною, але це не применшувало її об'єктивних чеснот.

Тепер про скромні й ненав'язливі «галасівські» амбіції. Доки «АУТ», як міг (клятих грошей бракувало), тримав монополію на газетному ринку, в Україні постав ринок журнальний. «Галас» трохи запізнився бути першим.

— Але чемпіони все одно ми, — зізнався Євтушенко. — По-перше, ми — справді український журнал. По-друге, від першої до останньої сторінки кольоровий. По- третє, будемо сподіватися, регулярний.

— А по-четверте?

— А по-четверте, серед трьох музичних журналів «Галас» — найоригінальніший.

— Не хочеш вдарити по конкурентах демпінговими цінами?

— Я взагалі не хочу вдаряти по конкурентах. Хочу, щоби свій вибір зробив читач. У тому числі й у ході передплати, яку ми розпочнемо з третього номера.

— До речі, чого вам коштувала чеська поліграфія?

— Собівартість кожного примірника 85—90 центів. Це дешевше, ніж друкувати тут.

У першому числі «Галасу» є дуже різнобарвна «музаїка» — від «ВВ», які жили, живуть і вічно будуть, — до руденької у чорних панчішках Іри Білик. Є плітки-оповідки. Є серйозна сторінка про ансамблі, які ми вже давно забули, але з них починалася сучасна музика (перше число: «Кобза», у другому буде середина 60-х, «Березень»). Далі «тендітний і вишуканий, з радісною усмішкою, прилипленою на цікавому обличчі, спокусливий і сексапильний, із дитячою чупринкою, що грає уявою, надзвичайно фотогенічний чи світляристий — окраса часописів, таким за короткий термін наблизився до українського поп-олімпу Електронний, Елементарний, Еліптичний, Еластичний, Елегантний і до певної міри Елітний ЕльКравчук». Затим «Плач Єремії», який насправді є; Simple Тая; «Скрябін» — рідкісна птаха і таке інше. У товстому «західному» зошиті чого тільки нема: від розлогих рефлексій Шинед О'Коннор до кришталево чесного інтерв'ю «Ніхто не бездоганний». Особливо Елтон Джон». З першого в друге число перейде історія блюзу, бо блюз — це основа всієї сучасної музики, і «Галас» не відмовляє собі в задоволенні повертатися до витоків.

І нарешті, перспективи. Вони прості. Практично готове друге число. Чехія не підкачає. Будемо читати про «Кому вниз», Дмитра Доброго Вечора, Жанночку Боднарук, Сашка Пономарьова та інших. Буде огляд діяльності продюсерських агенцій. Продовження блоку «Брит-поп». Із наріжного: історія музики гранж та індастріал. До речі, пишуть у «Галасі» і про джаз та класику.

А запакований буде журнальчик у поліетиленовий кульочок. Там само лежатиме і справжня аудіокасета з кращими українськими голосами й струнами, інспірована діяльним «Галасом», котрий не знічев'я заявив, що ідеальна модель такого, як він, часопису — клуб.

Так і написано: «клуб», а не «клюб». Покійна «АУТ», яка розмовляла вельми вишуканою українською мовою, такого собі не дозволила б.

— Газету ми робили за словником Голоскевича (1929 р.). Пом'якшене «л» і таке інше. На жаль, молодь не сприйняла це так, як би ми хотіли. «Галас» робить крок назад — до нормативної української мови.

Що ж, най буде «Галас» як є. Бо в цього дієслова «є» — очевидна перспектива...

Людмила ІВАНЕНКО, «Голос України»

Андеграунд у просторі й часі

ОСВОЇВШИ наземний простір, людина звертає погляди на підземний. Бажання копати глибше породжує не лише середньостатистичні фантастичні бойовики, а й цілком респектабельні міжнародні конференції з участю міністра Кабінету міністрів (Валерій Пустовойтенко).

У Дніпропетровську відбулася саме така конференція — з проблем освоєння підземного простору. У ній узяли участь вчені, архітектори, будівельники, гірники. І жодного фантаста. Отож перевважив раціональний погляд: визначено перспективні напрями освоєння підземного простору великих міст України. До речі, в розвинених країнах андеграунд обживають давно й мають від того максимальний ефект і зиск. Дещо вже заплановано і в Україні: активізувати метробудівництво, створити розвинену мережу підземних стоянок, гаражів, торговельних, спортивних, культурних центрів. Під землю можна буде загнати деякі промислові об'єкти, склади та сховища. Прокласти тунелі та комунікації.

Погляд на андеграунд як на систему для нас новий. Принаймні це багато розумніше, ніж обіцяти кожному громадянинові персональний гелікоптер, як це робив колись радянський поет Маяковський. Уявіть лишень собі, який вигляд мало б небо, коли б, не доведи Господи, дилетантські утопії товариша Маяковського та його товаришів справдилися. Підземний гараж краще!

Запитували — відповідаємо

До трьох і старші

Чи надається відпустка з догляду за дитиною до шести років? В яких випадках і якою постановою керуватися підприємству?

Надія ГЛАВАДСЬКА.

Радянське
Кобеляцького району
Полтавської області.

Як повідомили в Міністерстві соціального захисту населення, відповідно до статті 179 Кодексу законів про працю України жінкам надають відпустку з вагітності й пологів тривалістю 70 календарних днів до пологів і 56 після (в разі ненормальних пологів або народження більш як однієї дитини — 70). Їх обчислюють сумарно, незалежно від кількості днів, фактично використаних до пологів. Потім, за бажанням, надають частково оплачувану відпустку до досягнення дитиною двох років, виплачуючи допомогу з державного соціального страхування. Нині відповідно до закону № 971-12 від 20.03.1991 р. частково оплачувані відпустки тривають до досягнення дитиною трьох років.

У разі, коли дитина й надалі потребує домашнього догляду, жінка має право на відпустку без збереження зарплати. Її тривалість має бути визначено в медичному висновку, але не далі того моменту, коли дитині виповниться шість років. Крім того, підприємства та організації можуть надавати відпустку більшої тривалості, — і частково оплачувану (за рахунок власних коштів), і ні.

Усі названі відпустки можуть бути частково або сповна використані замість матері батьком, бабусею, дідом або іншими родичами, які фактично доглядають дитину. До речі, перебуваючи у відпустці, можна працювати на умовах неповного робочого часу або вдома. При цьому право на отримання допомоги протягом трьох згаданих років зберігається.

Кость АНТОНІВ, МІАУ-культ — спеціально для «ГУ»

Україна фантастична. Ще фантастичніша

Книжки наступного тижня

Нарешті в Україні з'явилися перші серії фантастики. Київське видавництво «Кранг» започаткувало свою серію одночасним виходом трьох книжок: **Марина та Сергій Дяченки. «Ритуал»; Любов та Євген Лукіни «Петлистые времена»; Сергій Лук'яненко, «Отложенное возмездие».** Лукіни та Лук'яненко — лауреати «Інтерпрескону-96» (Росія). Попередній роман подружжя Дяченків **«Привратник»** (також виданий «Крангом» два роки тому) торік відзначено на конвенті фантастів у Глазго, Шотландія.

***

У Львові фірма «Слово і комерція» випустила другу книжку місцевого літератора (і професійного медика) **Володимира Кузьменка «Амазонки».** Його перший тритомовий фантастичний роман «Древо жизни», виданий ще за СРСРівських часів у Москві, посів друге місце у списку кращих видань 1991 року — слідом за незаперечним тогочасним хітом — **«Звіяними вітром»** Маргарет Мітчелл (за два роки перевидання здійснив львівський «Каменяр»). У новій книжці Кузьменка — три фантастичні повісті.

***

Донецьке видавництво «Отечество» видало збірку НФ-повістей відомого автора Віталія Забірка **«Пришествие цивилизации».** Подибуємо тут і антиутопії у стилі Орвела, і сюжетне сканування проблем Часу та моральності Всесвіту, і витончені маніпуляції різними жанрами фантастики. і міжрядково-серйозні історіософські роздуми.

***

І кілька вартих уваги новинок дістали поціновувачі фантастики трохи раніше. «Український письменник» видав збірку фантастичних детективів **Ігоря Росохватського «Вариант ИД».** Те, що книжка вийшла без жодних передмов чи післямов і 15-тисячним накладом, є свідченням того, що цей автор додаткових рекомендацій не потребує.

***

Київське видавництво «Альтерпрес» опублікувало нові твори Бориса Штерна. Рік тому на європейському конгресі шанувальників фантастики йому надано звання кращого письменника-фантаста року на континенті (до нього на таку номінацію здобулися лише Станіслав Лем та брати Стругацькі). Тож не випадково збірка його повістей та оповідань **«Записки динозавра»** з'явилася у видавничій серії «Зал слави всесвітньої фантастики».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

◆ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23, телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
◆ Рукописи не повертаємо.
◆ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

◆ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 344041.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311118.